

Onsdagen den 23 april

Kl. 19.30

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Förhandlingarna leddes till en början av herr andre vice talmannen.

§ 1 Internationellt utvecklingssamarbete (forts.)

Fortsattes överläggningen om utrikesutskottets betänkanden nr 3–5.

Herr WERNER i Malmö (m):

Herr talman! Den obestriddigen glest besatta kammaren får en att tänka på en aftonsång i en citykyrka sommartid. Även debatten kan associera till en av berättelserna i den heliga skrift, nämligen berättelsen om den barmhärtige samariten, som hjälpte den slagne på Jerikovägen. Vi vet att alla inte var barmhärtiga i den berättelsen. Att de två som gick förbi båda var präster gör inte saken bättre – men det är rätt ovidkommande i detta sammanhang. Ett är dock säkert: man skall ha mycket starka motiv för att gå förbi en halvdöd. Kan man hjälpa men inte gör det, är man skuld till den människans död.

De argument som utrikesutskottet anför i sitt betänkande nr 3 när det gäller katastrofbistånd på 500 milj. kr. är inte hållfasta. Man kråmar sig och försöker tala om hur duktig man redan har varit och att Sverige minsann är bättre än de andra OECD-staterna, bortsett från Norge. Man citerar finansutskottet, som i rätt stor pösighet skriver: "Utskottet konstaterar att Sverige tillhör de länder som givit mest av både långsiktigt utvecklingsbistånd och katastrofhjälp." Fattas bara annat! Har man det bäst, kan man ge mest. Vem skulle annars göra det?

Det var gott att höra att också Inga Thorsson på sitt försynta sätt reagerade mot vi-är-bäst-mentaliteten. Även om inte alla har givit bistånd av samma storlek som vi, har vi för den skull inte anledning att bromsa tåglet och stiga av.

Vidare anför finansutskottet att "en icke önskvärd avmattning i samhällets ekonomi" skulle kunna bli följderna av en sådan här extra kraftanstängning för de hungerdrabbade länderna. Det är klart att så kan bli fallet. Men man borde också i klara verba tala om att vinningen ligger i 10 miljoner räddade barn.

Det var besvärande när Arne Geijer tidigare i dag menade att detta bistånd kan det svenska folket inte gå med på, eftersom det finns angelägnare reformer som vi måste slå vakt om och inte ställa åt sidan. Han nämnde de fem semesterveckorna och arbetstidsförkortningen. Jag tror att Arne Geijer grymt missbedömer svenska folket. I varje fall skulle

de allra flesta förstå angelägenhetsgraden i detta bistånd, speciellt om man talar om vinningen: att man kan ge så många människor liv och livsinnehåll.

Det finns tecken på en förbättring av världens försörjning med vete. Världsmarknadspriset har sjunkit kraftigt. Men f. n. har man bedömt svenskt vete vara en biståndsförm som de tilltänkta mottagarländerna inte prioriterar. Jag vet inte vilka informationskällor utrikesutskottet har, men jag har i varje fall med egna ögon för inte så särdeles länge sedan i dessa hungerländer sett hur människor äter nästan allt som går att tugga. Det var länge sedan man upphörde att prioritera. Det är myndighetspersoner som gör det.

Visst har vi bistått med stora belopp under de här åren, men vi har också bistått med stora ord och stora löften som varit mer eller mindre tomma. Enprocentsmålet har det talats en del om i dag. Det infriade vi inte i tid. Enprocentsmålet som ett etappmål har man spolat i dag. Det framgår alldeles tydligt av många vittnesbörd från regeringssidan. Talet om en ny världsekonomisk ordning och ett nytt konsumtionsmönster är och förblir granna ord på stora konferenser – punkt och slut.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen vid utrikesutskottets betänkande nr 3.

Sedan vill jag säga att det finns en man som kanske har gjort mer än de flesta för de fattiga folken, och det är flygkapten Carl Gustaf von Rosen. Han har inte bara talat stora ord, utan han har arbetat med livet som insats varje gång. Jag tänker på det flyghjälpsprojekt som han och hans medarbetare genomfört på initiativ av Lutherhjälpen, Rädda barnen och Röda korset och också med bistånd av SIDA-medel. Vi vet noggsamt att det i katastrofsituationer går att få fram brödsäd och andra förnödenheter till hamnar och flygplatser, men sedan tar kommunikationerna i den fattiga världen oftast slut. Åsnor och kameler och kanske någon gång terränggående fordon kan anlitas men i så fall med mycket stor tidsspillan, och man måste ju tävla med tiden. Den sista halva millimetern på världskartan är det stora problemet, brukar von Rosen säga.

Här satte man nu in små flygplan, MFI 17, specialkonstruerade av SAAB-Scania AB. Man emballerade säd i speciella säckar och kunde från låg höjd fälla den matnyttiga lasten just över svältbyarna. Många byar i de bäge provinserna Wollo och Tigré fick på detta sätt chans att överleva den förfärliga torkkatastrofen i Etiopien.

Från Kombolcha-flygfältet i närheten av Dessie, som är huvudstad i Wolloprovinsen, kunde man nå sju olika mottagningsplatser på 13 mils avstånd med sammanlagt 126 ton spannmål under en kort tid mellan april och juni förlidet år. Senare på sommaren fortsatte verksamheten en månad, och sammanlagt transporterade de två – som mest tre – planen 235 ton vete, sorghum och fäffa ut till byarna.

Hela projektet har nu utvärderats och visat sig vara överlägset alla andra alternativ. Helikopterdrift t. ex., som ett tyskt företag har provat, är dubbelt så dyr som flygningar med MFI-planen. De senare kostade

bara 23 kr. per ton och kilometer. Då skall man också betänka den snabba insatsen – en halvtimme i stället för dagar.

Det är glädjande att SIDA är intresserat av projektet, och tvivelsutan skulle en sådan flyghjälpsskär i beredskap kunna avsevärt mildra åtskilliga katastrofsituationer i världen. Jag är tillfreds med att utskottet anser motionen besvarad och avvaktar med spänning hur SIDA kommer att handla.

Till sist, herr talman, vill jag säga ett par ord om u-landsinformationen här hemma. Den har varit på tapeten tidigare. Men jag ser kanske informationen ur en annan vinkel. Det är helt klart att om vi skall kunna vidmakthålla en hygglig opinion för bistånd åt fattiga folk, så vill det också till en information som inte bara rör sig på expertplanet utan också når gemene man. Och här vill jag för femtioelfte gången, herr talman, framhålla att kyrkorna och de humanitära frivilligorganisationerna tveklöst svarar för den kanske mest väsentliga insatsen. Jag kan ta något exempel: Lutherhjälpen har en synnerligen informativ tidning som utkommer varje kvartal i 400 000 exemplar och ett månadsblad som också ger saklig information. Tillsammans med Röda korset, Rädda barnen och SIDA har Lutherhjälpen också utarbetat ett skolprojekt, ett informationspaket för sjätte årskursen i grundskolan och högstadiet, som kallas Familjen Samba Ba. Det är ett bra exempel på sådan information.

Vi vet att de 5 miljoner som under det här budgetåret varit avsatta för hemmainformation delats mellan studieförbunden och löntagarorganisationerna, varav LO och ABF tillsammans disponerat hälften. Vi får hoppas att det har blivit god information av dessa 2,5 milj. kr. Men jag vill säga att när det nu finns i varje fall tre stora frivilliga humanitära organisationer som har som enda uppgift att bedriva u-landsbistånd och som därför lägger ner mycket pengar och kraft på sakkunnig information, så borde naturligtvis dessa organisationer gott och väl i anslagshänseende vara i paritet med studieförbund och löntagarorganisationer. Om man ser på sidan 98 i betänkandet så måste man säga sig att det är oacceptabelt att t. ex. Sveriges kyrkliga studieförbund med sina 160 000 kr. inte bara skall serva Lutherhjälpen, som är vår största frivilliga humanitära organisation, utan också missionen, den kyrkliga ungdomsrörelsen och alla andra kyrkliga organisationer som har u-landsengagemang. Jag menar att de stora humanitära organisationerna borde få ett särskilt anslag som naturligtvis skulle vara relaterat till de informationsinsatser dessa organisationer presterar. Det är hög tid att den biståndspolitiska utredningen ser över finansieringen av u-landsinformationen. Den gången informationen brister vilar vårt bistånd till de fattiga folken på lösan sand, det är säkert.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till samtliga reservationer som är signerade av moderata samlingspartiets representanter i betänkandet nr 4.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Herr HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Vpk kommer också i år med en motion där man föreslår att Sverige skall gå ur Världsbanksgruppen. Några yngre centerpartister har lagt en motion med i varje fall liknande innebörd när det gäller IDA. Såvitt jag vet har centerpartisterna ännu inte yrkat bifall till sin motion. Vi får väl se om det kommer senare i debatten.

Sveriges allmänna kritik av Världsbanksgruppens politik är väl känd. Jag skall inte närmare ta upp den saken just nu. Det intressanta är snarast vilka slutsatser vi skall dra av vårt handlande i Världsbanken. Skall vi gå ur Världsbanken som vpk säger eller skall vi stanna och försöka påverka politiken? De argument vi fått höra från vpk år efter år har ju varit att det är naivt av oss att tro att vi kan påverka en organisation där USA har ett dominerande inflytande. Nu har vi ett par intressanta testfall, som jag tycker det finns skäl att diskutera just i år.

1973 började Världsbanken planera för en biståndsinsats till Saigon-juntan. Samtidigt tog man upp frågan om lånen till Chile – när Allenderegimen hade fallit. Sverige kritiserade, till en början som enda nation, hårt – offentligt och i alla sammanhang där vi kunde – Världsbankens planer. Vi tog upp kritiken i Världsbanken, i FN-organ och på andra håll. Till en början var det självfallet stor irritation i Världsbanksgruppens ledning. Man såg detta som ett isolerat angrepp, ett nålstick, från Sveriges sida. Men det som hänt är ju att Sverige fortsatt sin kritik och att vi efter hand har fått stöd av en rad andra länder; vi har fått stöd av de nordiska länderna och vi har efter hand i vissa frågor fått stöd även av den nya engelska regeringen osv. Det som nu skett är ju att man i vår vid Världsbankssammanträden avfört från dagordningen bägge dessa frågor; det nya lånet som skulle ges till Chile och frågan om en biståndsinsats i Saigon. Det betyder inte att man så att säga kan vara på den säkra sidan och slå sig till ro. Det finns säkert risk för att de här projekten – inte när det gäller Saigon, men kanske Chile – kan komma upp i annan form senare igen. Vi bör alltså fortsätta att vara på vår vakt. Men vi har uppenbarligen under de här två åren då vi drivit en hård och från kritik lyckats få med oss andra nationer i tillräcklig grad för att få Världsbanksledningen att lägga ned projekten. Vår kritik har alltså givit resultat, vi var inte naiva när vi sade att vi kunde påverka om vi stannade kvar i Världsbanken.

En fråga som bör ställas till vpk och till de unga centerpartisterna, även om de inte valt att ta upp diskussionen i debatten ännu, är: Vad hade hänt om Sverige hade lämnat Världsbanken? Jag tror inte att det är chauvinistiskt att säga att i så fall hade Saigonjuntan i dag fått biståndspengar från Världsbanken. Chilelånet som skulle ha kommit upp, nu hade beslutats, också Chile hade fått det större lånet. Jag tror man mycket väl kan dra den slutsatsen för det är utan tvivel så att hela den här aktionen har letts från Sverige och drivits av Sverige. Vi har fått med oss andra nationer men det är inte sannolikt att någon annan nation hade tagit initiativet själv. Med vpk:s recept är det alltså mycket

sannolikt att både Saigon och Chile i dag hade haft de pengar från Världsbanken som vi nu har kunnat hejda.

Även när det gäller innehåll i Världsbanksgruppens politik tror jag vi kan säga att vår kritik givit visst resultat. Vi har kritiserat Världsbanken för att inte ge tillräckligt bistånd som kommer de fattigaste folken till del, att satsa alltför hårt på t. ex. multinationella livsmedelsföretag och annat. Hela den kritiken är känd, jag skall inte gå in på den i detalj. Men det är även här utan tvivel så att det sker en viss omorientering. Den går alltför sakta så det finns alla skäl för att vi skall stanna kvar i Världsbanken för att fortsätta pressa på så att omorienteringen går snabbare. Det är tveklöst så att det inom jordbruksbiståndet skett en omsvängning från att Världsbanken tidigare i dominerande grad gav stöd till multinationella livsmedelsföretag som sög ut jord som kunde använts för livsmedelsförsörjningen inhemskt för att i stället utveckla exportskördar. Jag skall ta ett exempel som i och för sig inte direkt har med Världsbanken att göra, men som belyser litet av den livsmedelsdebatt som förts. Ett av de länder som hårdast drabbades av den s. k. Saheltorkan var Mali i Västafrika. Under den fruktansvärda torkperioden sjönk produktionen av livsmedel för inhemsk konsumtion drastiskt och katastrofalt och orsakade den fruktansvärda nöden. Men under hela denna period ökade samtidigt Malis produktion av jordnötter för export genom multinationella företag. Det ger en aspekt på diskussionen om svälten och torkkatastroferna, som man inte får tappa bort. Men Världsbanken har alltså upphört att i huvudsak stödja de multinationella företagens exportjordbruk och har i stället mer och mer gått in för att ge stöd till sådana jordbruksinsatser som kommer de fattiga småbönderna till del genom lagringsmöjligheter och annat. Det går som sagt för långsamt, men det råder inget tvivel om att det också här sker en omsvängning i en riktning som Sverige kan acceptera och som Sverige har varit pådrivande för.

Herr talman! Så till en helt annan fråga. Socialdemokraterna i utskottet har fått reservera sig i frågan om en forskningsberedning, som enligt propositionens förslag skall bereda alla forskningsärenden vilka därefter skall underställas SIDA eller regeringen för beslut. U-landsforskningsutredningen har haft till uppgift att försöka dra in de u-landsforskare som finns i vårt land i biståndsprocessen och att över huvud taget initiera en forskning inriktad på u-landsproblem. Man har försökt få in forskare i berednings- och beslutsprocessen.

I propositionen föreslås nu en forskningsberedning bestående av folk från SIDA, UD och rena forskarintressen. Den borgerliga oppositionens förslag – om det tas här i kväll – skulle nog omintetgöra u-landsforskningsutredningens arbete, genom att man dels godtar forskningsberedningen, dels säger att SIDA skall ha ansvaret för den forskningsberedning som alltså skall bereda alla forskningsärenden åt regeringen och SIDA. Man tilldelar alltså två organ – forskningsberedningen och SIDA – samma beredningsuppgifter. Det är en motsägelsefull inställning som naturligtvis inte kan leda till annat än dubbelarbete eller till att SIDA tar över det

hela. Jag tror att det då tyvärr kan vara svårt att få forskarna att ställa upp på någonting som i praktiken bara blir en förstärkning av SIDA:s verksamhet. Det var inte syftet med u-landsforskningsutredningen. Jag tror tyvärr att ett beslut i den av den borgerliga majoriteten önskade riktningen kan innebära att hela tanken på att engagera forskare, att suga upp forskarintressen kan förfuskas.

Värst är det här för moderaterna som tydligast markerar de oförenliga ståndpunkter som den borgerliga oppositionen – i det här fallet majoriteten – har genom att på s. 51 i utskottsbetänkandet reservera sig till förmån för sin egen motion. Grundtanken i den är att man skall ha ett självständigt forskningsorgan, t. o. m. självständigare än vad regeringen har föreslagit. Organet skall självt kunna fatta beslut. På s. 52 i betänkandet instämmer moderaterna med folkpartiet och centern i tanken på att SIDA skall ges beredningsansvaret, dvs. man överlåter beredningsansvaret till ett av de organ som beredningen skulle vara självständig mot. Jag hoppas för u-landsforskningens skull att någon på den borgerliga sidan, t. ex. någon moderat, tänker om i fråga om den här bisarra uppläggningsen och i stället stödjer vår reservation, där vi uttryckligen beskriver hur propositionen faktiskt täcker in moderaternas syften när det gäller att ge självständighet.

Herr talman! En annan socialdemokratisk reservation, nr 17, handlar om Pakistan. Innebörden av propositionens och reservationens skrivningar om Pakistan kan sägas vara att vi inte anser att man skall ta ställning till Pakistan som ett programland, vilket blir den praktiska innebörden av den borgerliga majoritetens förslag. Däremot har socialdemokraterna i utskottet avgivit ett särskilt yttrande i fråga om ett annat land, Peru, där vi menar att biståndsutredningen, när länderkretsen för bistånd utvidgas, noggrant skall analysera de frågeställningar som tagits upp i motionen 330.

Peru är ett land som strävar efter oberoende gentemot bägge supermakterna. Denna självständiga hållning har lett till att man får mindre stöd från supermakterna och deras allierade än många andra u-länder. Peru är från den synpunkten i ett ekonomiskt sämre läge än många andra länder. Det är också ett mycket fattigt land. Det är ett av de fattigare länderna på den latinamerikanska kontinenten. Peru har en undersysselsättning som torde omfatta inemot hälften av befolkningen. Mellan 30 och 40 % av befolkningen är analfabeter. I stort är Peru en indiannation, där indianerna lever under utomordentligt knappa omständigheter i Andernas bergstrakter eller i Amazonas djungler.

Det intressanta är att den regering som suttit sedan 1969 har en strävan att utveckla en politik som tillgodoser folkflertalets intressen och att nå ut till de stora fattiga folkgrupperna med denna politik. Det är framför allt på tre sätt man gör detta.

Man gör det genom en jordreform som i år kommer att omfatta en stor majoritet av de större godsen i landet och som innebär att lantarbetarna och indianbyarna runt omkring godsen med anspråk på jorden

får delta i besluten i de nya kooperativen; kooperativen baseras alltså på lantarbetarnas demokratiska beslut.

Man gör det också i industrin genom ett system med löntagarfonder som är intressant. På sätt och vis har man kommit längre där än vi har i vår debatt här i Sverige om löntagarfonder. Arbetare och tjänstemän tar successivt över mer och mer av bestämmandet i företagen i en intressant företagsdemokratisk modell – också det ett försök att aktivera de fattigare folkgrupperna i det peruanska samhället.

Man gör det slutligen genom en politik som innebär en strävan till oberoende både gentemot utländska, multinationella företag och gentemot stormakterna och som har lett till omfattande nationaliseringar. Man försöker sedan ge arbetare och tjänstemän del i besluten i företagen.

Vi menar att Peru är ett land, vars politik mycket väl stämmer överens med kriterierna för svenskt u-landsbistånd. Vi anser att den statliga biståndsutredningen mycket noggrant bör analysera de problemställningar som aktualiseras i motion 330 för att ett allsidigt underlag skall kunna föreläggas regering och riksdag när man en gång i framtiden skall besluta om en utvidgning av länderkretsen för bistånd.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om centerpartiets nya politik, som Sture Ericson i Örebro utförligt kritiserade före middagspausen.

Centerpartiet visar nu ett senkommet intresse för miljöproblemen i Nordvietnam. Man sade mycket lite om den miljöförstörelse som amerikanerna åstadkom när terrorbombningarna var som mest intensiva under 1960-talet.

Nu är det "storsatsningen på ett papperskombinat i DRV" som oroar centerpartisterna. Det kommer att få "ytterst negativa ekologiska, regionala och sociala konsekvenser", sägs det i centerreservationen.

Pappersbruket i Nordvietnam kommer att få en kapacitet av 50 000 ton. Centerns bekymmer för "storsatsningen" är desto mer rörande som ansvariga centerpartister här hemma är vana vid att besluta om betydligt större skogsindustriprojekt. Hur bedömer centerpartisterna miljön i de skogsägarföreningsägda fabriker i Mörrum, Värö, Mönsterås, Dynäs, Vallvik och Köpmanholmen, som redan i dag är mellan tre och sex gånger så stora som pappersbruket i Nordvietnam kommer att bli om några år?

Är det centerpolitik att rationella enheter skall förbehållas NCB, Vänerskog och Södra Sveriges Skogsägare, medan det decentraliserade lokalsamhället exklusivt skall pådyvlas vietnameserna? Debatten om pappersbruket visar utmärkt väl vad centerns biståndspolitik går ut på. Modern och rationell teknik skall reserveras för industrivärlden. Den s. k. "småskaliga" tekniken tycks ha fångat intresset hos de centerpartistiska tillskyndarna av skogsindustrin i Väröbacka ungefär lika litet som svenska bönder är intresserade av herr Korpås svedjejordbruk. En sådan politik begränsar i vart fall risken för framtida konkurrens från de fattiga ländernas sida. Eller hur kommer de centerpartister att rösta i kväll som

Onsdagen den
23 april 1975 .

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

hemma i sina skogsägarföreningar är med om att fatta beslut som ger Sverige en slagkraftig och effektiv exportindustri i skogsnäringarna?

Lika bisarr är centerns tanke att biståndet till Cuba skall sänkas därför att världsmarknadspriset på socker har gått upp. Råvaruprisernas fluktuationer är en bräcklig grund för en långsiktig biståndsplanering – bara sedan november i fjol har sockerpriserna f. ö. fallit med 50 %. De har gått ned med en fjärdedel sedan centerns motion skrevs i januari. Men centerpartister brukar ju kunna det här med sockerpriser. Om man skall ändra på principerna för biståndspolitiken med hänvisning till råvaruprisernas upp- och nedgångar kanske man har tänkt sig att något liknande skall gälla för den svenska jordbrukspolitiken. Skall principerna för stöd till de svenska jordbrukarna också slängas över bord som ett resultat av tillfälliga och nyckfulla prisförändringar?

Centern har anslutit sig till moderaternas högerpolitik i sina biståndsförslag. Det hade varit hederligare om centern samtidigt hade anslutit sig till moderaternas betydligt rakare motiveringar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna och i övrigt till utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Hellström hade observerat vad som sagts från centerns sida skulle han ha fått veta att vi inte vid något tillfälle har anfört sockerpriserna som skäl för att minska hjälpen till Cuba; jag betonar än en gång, herr Hellström: Om man tittar på listan över alla bidragsmottagande länder finner man att Cuba ligger högst med en per capita-inkomst av 450 dollar per år mot en hel del som ligger nere på 100 dollar per år. Det visar att Cuba har en så pass god utveckling att man inte skall börja tänka på att utveckla nya projekt. Vi har inte yrkat på någon sänkning av anslaget till Cuba i förhållande till vad som nu utgår, nämligen 45 milj. kr. Vi yrkar från centerns sida att anslaget skall uppgå till 50 milj. kr. – en minskning i förhållande till majoritetsförslaget med 10 milj. kr. Anledningen till att vi tar bort 10 milj. kr. är att vi anser att det industriprojekt som regeringen nu tagit initiativ till är ett nytt projekt. Vi anser att man inte skall starta nya hjälpprojekt för ett land som kommit så pass långt som Cuba. Vi grundar inte vår uppfattning på sockerpriserna, och dessutom vill jag framhålla att siffran 450 dollar, som jag nämnde, hänför sig till Världsbankens statistik från 1972, som inte alls var influerad av några sockerpriser.

Herr Hellström får väl ändå svara: Är det inte meningen att något av våra bidragsmottagande länder skall komma i en sådan situation att bistånd kan förändras och kanske upphöra? Är herr Hellström så pessimistisk att han inte tror att det någonsin skall ske? Vi tror för vår del att vi skall komma dithän att vissa länder som vi hjälper nu skall uppnå en god situation, så att vi kan förändra relationerna, ha tekniskt samarbete med dem osv. och därmed kanske upphöra med biståndet och ge det till dem som har det mycket sämre. Jag hoppas att det står

klart nu, så att inte herr Hellström behöver tala om sockerpriser när det gäller centerns inställning till Cuba; det är det jag nu nämnt som vi anfört beträffande Cuba.

Vad sedan beträffar skogsindustrierna är det självfallet att vi bygger upp slagkraftig skogsindustri i Sverige. Ett av de argument som vi anfört mot skogsindustri i Nordvietnam har varit att vi befarar att den industrin är för liten. Det byggs knappast några skogsindustrier nu i världen som har under 300 000 tons produktion. Den här skall ha 50 000. Om man alltså bygger en så liten industri kan det medföra att det papper som produceras där blir mycket dyrt. Om det vill jag tala med herr Hellström om några år, när vi kan se hur det utvecklas och hur dyr pappersproduktionen blir. Det är inte konstigt att man uttalar vissa tvivel i detta sammanhang. Vi har inte yrkat avslag på projektet utan har utformat vår skrivning som ett observandum till regeringen att vara noga med sina åtgärder i detta fall, så att den inte gör något som kan bli till skada för den svenska u-hjälpen. Skulle projektet inte lyckas, blir det högst beklagligt för svensk u-hjälp.

Herr HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! För det första får nog herr Torsten Bengtson börja läsa på sina egna motioner och reservationer. Såväl i centerpartiets motion som i centerpartiets reservation tar man upp sockerpriserna. För det andra är herr Bengtsons argumentering ganska intressant. Den belyser mycket bra den diskussion som fördes före middagspausen. Det är just industribiståndet till Cuba som centerpartiet går emot. Det betyder att centerpartiet av de fyra stadier som partiet hänvisar till lägger största vikten vid de första, där det gäller hjälp till mat och kläder osv. När sedan u-länderna kommer upp till en nivå som utgör en industrialiseringsbas säger man stopp. Då är man inte beredd att följa med längre utan säger att dessa länder lämpar sig väl för jordbruk. Deras klimat är bra för jordbruk – eller som herr Korpås sade före middagsuppehållet: Svedjebruk passar i Nordvietnam osv. Cuba är bara ett annat exempel på det förhållandet att centern inte längre vill vara med när man konkret börjar komma upp till en nivå där det blir fråga om bistånd till industrialisering.

För att fortsätta förmiddagens debatt vill jag säga att det tydligen inte bara är mellan de unga centerpartisterna och Torsten Bengtson som det råder åsiktsskillnader. Det måste också råda ganska betydande sådana mellan centerpartisterna i utrikesutskottet. Ty om herr Torsten Bengtsons uppfattning är den att pappersbruket i Nordvietnam skulle bli för litet, stämmer det ganska illa med den argumentation som förs i centerns kritik av det stora papperskombinatet, som kommer att ge omfattande regionala, sociala och ekologiska skador. Det resonemang som herr Korpås fört i riksdagen såväl förra året som i år var att huvudskälet för centerns kritik var att pappersbruket var för stort. Herr Bengtson företräder nu tydligen ytterligare en centerpartistisk linje, diametralt motsatt i varje fall den som drevs i utskottet och som kommer till uttryck

i centerns motioner.

Frågan kvarstår, om inte till herr Bengtson som nu har avlägsnat sig från sina egna reservationer, så till alla andra centerpartister: Varför vill ni förbehålla skogsägarna i Sverige att ha stora rationella enheter men säger att detta inte passar sig i u-länderna? Där skall man ha småskalig teknik och småindustri, om man alls skall ha någon. Vad är syftet annat än att konservera den uppdelning av världen som har rått i många hundra år, med en privilegierad grupp industristater och en fattig grupp av andra länder och folk, som får leva på ett dåligt jordbruk utan tekniska utvecklingsmöjligheter?

Herr förste vice talmannen BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hellström må gärna försöka hitta sprickor i centerpartiet, men det kommer inte att lyckas. Vi är mer eniga än några andra i dessa frågor. Vad gäller stora och små industrier har centern aldrig sagt att vi bara skall ha småindustrier. Tror inte herr Hellström att vi är medvetna om att man inte producerar vare sig bilar eller pappersmassa vid små industrier? Hela vårt samhälle måste givetvis ha stora industrier och små industrier, men det verkar som om socialdemokratin är fullständigt främmande för att man också skall kunna driva småindustrier, och på den punkten har vi vid många tillfällen kommit i konflikt med dem. Småindustrin hävdar sig i vissa sammanhang utomordentligt bra medan man på andra områden måste ha stora industrier.

Betänkligheterna mot storleken på pappersbruket i Nordvietnam har vi framfört åtskilliga år tidigare, ja, ända sedan vi började diskutera detta projekt. Vi har inte yrkat avslag, men vi har gjort ganska kraftiga påpekanden inför regeringens fortsatta planering.

Vad sedan gäller Cuba är det inte alls så att vi har vänt oss mot industrialiseringen. Vi har vänt oss mot att man i detta land, som är uppe i en per capita-inkomst på 450 dollar per år, skall utvidga biståndet till nya områden, när det på andra håll finns fattiga länder med en medelinkomst på ungefär 100 dollar per år. Det är det förhållandet som herr Hellström bör observera i stället för att på det sätt han nu gör misstolka mitt anförande. Det är därför att det är en *ny* verksamhet på Cuba som vi anser att den inte bör tas upp.

Inom centern finns det inte några sådana åsiktsskillnader som herr Hellström har försökt konstruera. Vi har gjort uttalanden vid så många tillfällen när vi har varit fullständigt eniga om den linje som centern velat föra fram på det här området. Vi är nog minst lika eniga som herr Hellströms parti i de frågor som gäller u-hjälpen.

Herr HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Torsten Bengtson kanske valde ett olyckligt exempel – i vart fall om det skulle illustrera enigheten i centerpartiet – när han talade om bilindustri. I ett av de sista anförandena före middagen fick vi ju höra av herr Andersson i Nybro att bilindustrier var väldigt olämpliga

i u-länderna; de borde ha cykeltillverkning i stället.

Poängen är naturligtvis att det i u-länder lika väl som i industriländer behövs både stora företag och småindustrier. Storföretag kan skapa en marknad och ge impulser till småindustrier i ett underleverantörsystem. Vare sig man har en väl planerad ekonomi eller man har ett marknads-system krävs det såväl småindustri som storindustri. Småindustrin är ofta så att säga motorn för att man skall kunna utveckla en kedja av sysselsättning, som sprids ut också på små orter som annars skulle ha stora problem med arbetslöshet. Vad centerpartiet säger är ju att stora industrier skall vi ha i industriländerna, och sedan skall u-länderna få klara sig med småindustrietillverkning. Så står det i centerns motion och så har alla centerpartister hittills i dag yttrat sig i den här frågan.

I fråga om Cuba är herr Bengtson nästan mer moderat än moderaterna, när han så exklusivt gör per capita-inkomsten till kriterium för till vilka länder Sverige skall ge u-hjälp. Någon sådan princip finns inte nedskreven i något riksdagsbeslut som har fattats om kriterierna för u-hjälpen.

F. ö. är 450 dollar per år inte någon särskilt hög per capita-inkomst, vilket herr Bengtson försökte ge sken av. Om det är siffrorna för 1972 som herr Bengtson redovisar, bör det stämma ganska väl att Cuba ligger ungefär i mitten av länderna i Latinamerika och absolut inte på den övre halvan.

Bara för att illustrera hur pass missvisande det här resonemanget är – att man skall göra per capita-inkomsten till kriterium för vilka länder som skall få u-hjälp – kan jag upprepa vad många u-länder har sagt i FN. I de "rikare" u-länderna – de som inte tillhör de s. k. fattigaste u-länderna – lever 40 % av befolkningen på en lägre inkomstnivå än genomsnittsinkomsten i de sämst ställda u-länderna. Så stora är klyftorna inom u-länderna över huvud taget, vilket innebär att hela det här resonemanget om en per capita-inkomst per nation som en måttstock för till vilka länder vi skall ge bistånd är helt missvisande. Avgörande skall naturligtvis i stället vara om länderna kan sträva till att åstadkomma en social och ekonomisk förbättring för de fattigaste folkgrupperna, för människorna.

Herr andre vice talmannen anmälde att herr förste vice talmannen Bengtson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Det finns en stor grupp människor i detta land som är hårt engagerade i u-landsfrågor. Det är människor som är väl förtrogna med vad verklig solidaritet vill säga, människor som far illa av att se nöden omkring sig, oavsett om den tar sig uttryck som här på Sergels torg eller består av hunger och umbäranden som drabbar länder med försörjningssvårigheter. Sådana människor fylls också med en tvingande önskan att få vara med och avhjälpa nöden. De engagerar sig i hjälp-

organisationer som Rödets korset och Rädda barnen, och många, många har genom missionen fått möjlighet att kanalisera stöd till skiftande former av biståndsarbete.

Vid det här laget har det väl gått upp för de flesta också i vårt sekulariserade land, att den insats som i detta hänseende gjorts av missionsorganisationer världen över har varit av genomgripande betydelse för u-länderna. Hur långt i frigörelse skulle man i dag ha nått i t. ex. många nyetablerade afrikanska stater om man inte haft tillgång till ledare som fått sin utbildning vid missionens skolor? Att missionens engagemang gäller omsorgen om hela människan har vi nyligen fått illustrerat för oss genom ärkebiskopens agerande vid bolagsstämman i ASEFA. De frågor han då ställde i sin egenskap av ordförande i Ekumeniska nämnden gällde långsiktigt arbete för att förbättra sociala och ekonomiska strukturer för hårt pressade grupper av människor. Detta agerande var ett uttryck för samma solidaritetskänsla som den som var drivkraften i den s. k. veteaktionen före jul och som här i kammaren utsattes för viss kritik. En äkta, djup solidaritetskänsla kan inte göra åtskillnad mellan vad som behövs i dag och vad som behövs i morgon. Den akuta nöden kräver både kortsiktig och långsiktig hjälp.

I detta sammanhang vill jag passa på tillfället att tillbakavisa ett felaktigt påstående som herr förste vice talmannen Bengtson gjorde sig skyldig till i ett anförande före middagspausen. Han påstod nämligen att folkpartiet i jordbruksbeslutet 1967 skulle ha medverkat till att produktionsmålsättningen sänktes till 80 % av vårt i fredstid normala livsmedelsbehov. Jag ber därför att få citera ur reservationen I, fogad till jordbruksutskottets utlåtande nr 25 år 1967: "Som målsättning i fråga om produktionsvolymen bör enligt nämnda motioner gälla, att jordbruksproduktionen skall utgöra mellan 90 och 80 % av vårt fredsmässiga behov av livsmedel, varvid en produktion i närheten av den övre gränsen så långt möjligt bör eftersträvas. Om produktionen skulle närma sig den undre gränsen, skulle åtgärder vidtas i syfte att öka den."

Denna reservation är undertecknad inte bara av t. ex. herrarna Axel Kristiansson och Hansson i Skegrie från centern utan också av herrarna Skårman, Antby och Berndtsson, som representerade folkpartiet. Det är tyvärr inte första gången som man från centerhåll kommit med dessa vilseledande uppgifter. Jag tar för givet att förste vice talmannen i dag begagnar tillfället att inför kammaren vederlägga sina tidigare uppgifter.

Biståndsdebatten i dag tar upp bl. a. frågan om statliga biståndsmedel som stöd till enskilda organisationers verksamhet. I fråga om all biståndspolitik är det naturligtvis angeläget att medlen kommer till så effektiv hjälp som möjligt. I u-länderna råder för oss främmande mönster i olika avseenden – socialt, religiöst, kulturellt, förvaltningsmässigt – och det är inte gjort i en handvändning att sätta sig in i dessa komplicerade förhållanden. Trots aktningvärda försök av SIDA har man inte alltid lyckats undvika misstag. Därför tycker jag det är viktigt att det i denna debatt också sägs några ord om värdet i att utnyttja den sakkunskap

som finns samlad hos frivilliga organisationers u-landsarbetare.

Under decennier har missionsarbetarna levt tillsammans med u-ländernas invånare, lärt deras språk, delat sorger och glädjemen med dem. Man har byggt upp ett förtroendefullt förhållande, som berett väg för en teknisk hjälp till folket i byarna, en hjälp som man där kanske annars frestats att avvisa helt enkelt därför att den var främmande och oprövad. Få människor har som missionärerna lärt känna u-landsfolkens primära behov och de vägar som kan anlitas för att finna möjligheter att tillfredsställa dem. Den erfarenhet och den sakkunskap som finns hos svenska frivilligorganisationers arbetare i u-länderna är en ovärderlig tillgång för svenskt biståndsarbete.

Det bistånd som förmedlas till u-länderna via frivilliga organisationer ges enligt generella regler. Även om sådana regler är nödvändiga, kan de ibland begränsa möjligheterna att realisera önskvärda projekt. SIDA har härvidlag visat prov på en viss flexibilitet vid tillämpningen av dessa regler. Som exempel kan jag i detta sammanhang nämna att reglerna för s. k. volontärsbidrag fr. o. m. i år tillämpas på ett mera generöst sätt. Sådant hälsas med tacksamhet, och önskvärt är att SIDA går vidare på den sålunda inslagna vägen. Det är angeläget att, som folkpartireservationen säger, inga välmotiverade insatser av missionen och andra frivilliga organisationer skall bli utan bidrag av brist på pengar utan att, om så behövs, erforderliga medel tas fram genom omfördelning mellan anslag.

Med detta, herr talman, har jag velat understryka hur viktigt det är att ta till vara möjligheterna att stödja utvecklingsfrämjande projekt i frivilliga organisationers regi. Det är viktigt ur de svenska skattebetalarnas synvinkel att biståndet kommer till så effektiv användning som möjligt. Men framför allt är det viktigt för mottagarna att den hjälp som erbjuds verkligen når fram.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen 25 vid utrikesutskottets betänkande nr 4.

I detta anförande instämde fru Swartz (fp).

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! Jag trodde att herr förste vice talmannen Bengtson skulle kommentera fröken Hörléns yttrande om reservationen rörande jordbrukspolitiken från 1967, men han återkommer väl senare under diskussionen på den punkten.

Man brukar säga att det övergripande målet för den svenska biståndspolitikerna måste vara en solidaritet med de fattiga människorna i de fattiga länderna. Jag säger de fattiga människorna i de fattiga länderna därför att bistånd till ett fattigt land i och för sig inte är någon garanti för att det kommer de fattiga människorna till godo. Detta innebär att vi måste inrikta biståndet på ett sådant sätt att vi når såväl en ekonomisk utveckling som – och det är viktigt – en ekonomisk och social utjämning.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete*

Självfallet är också en strävan till ekonomiskt och politiskt oberoende ett mycket väsentligt inslag när man gör en bedömning av de svenska biståndsinsatserna. Nationellt ekonomiskt och politiskt oberoende är givetvis ett intresse för de små nationerna över huvud taget i en värld som i långa stycken domineras av supermaktsintressen och av multinationella jätteföretag.

Herr talman! Kring dessa allmänna principer råder det och har det hittills rätt, såvitt jag kan förstå, en ganska stor enighet i riksdagen. Utrikesutskottet anförde t. ex. 1971 vid behandlingen av biståndspolitik bl. a. följande: "Därför är det nödvändigt att få till stånd en rättvisare fördelning av inkomster och förmögenheter i syfte att främja såväl social rättvisa som effektiv produktion, att avsevärt höja sysselsättningen, att nå ett större mått av inkomstrygghet samt att vidga och förbättra möjligheterna till utbildning, hälsovård, näringstillförsel, bostäder och social välfärd, liksom att skydda miljön. Kvalitativa och strukturella samhällsförändringar måste således gå hand i hand med snabb ekonomisk tillväxt och existerande skillnader – regionala, sektorala och sociala – bör minskas avsevärt. Dessa mål är på samma gång avgörande förutsättningar för utvecklingen och dennas slutresultat."

Vi har vidare i olika sammanhang sagt att det direkta svenska biståndet i första hand bör inriktas på länder vilkas regeringar för en ekonomisk och social utvecklingspolitik, präglad av utjämningssträvanden. Mot denna bakgrund anser jag att valet av mottagarländer är förhållandevis väl avvägt liksom utvecklingen av biståndet inom denna ländergrupp.

När man läser utrikesutskottets betänkande nr 4 och framför allt en del av reservationerna kan man inte låta bli att lyfta på ögonbrynen, liksom man har fått anledning att hoppa till i bänken under debatten här i dag vid något tillfälle. Det har framför allt gällt yttranden av företrädare för centerpartiet, som talat om centerns reservation beträffande skogsprojektet i Vietnam. Man anmäler på en rad punkter en skeptisk inställning, en inställning som präglas av cynism och där man talar om ytterst negativa ekologiska, regionalpolitiska och sociala konsekvenser av en satsning på skogsprojektet i DRV. Centern skriver så här i sin partimotion:

"Vi vill i detta sammanhang återigen understryka vår skeptiska inställning till den stora satsningen på ett papperskombinat i DRV, vars ekologiska, regionalpolitiska och sociala konsekvenser uppenbarligen blir sådana att de måste sägas stå i strid med de riktlinjer för utformningen av det svenska bilaterala biståndssamarbete vi i det föregående förordat. Det är angeläget att allt görs för att så långt möjligt motverka de uppenbart negativa konsekvenser som denna stora industrisatsning i DRV kommer att medföra."

Trots att SIDA i en särskild PM på punkt efter punkt har tillbakavisat centerns påståenden och på rent faktiska grunder har visat hur felaktiga de är, vidhåller centern ändå sina påståenden i en reservation. Detta är verkligen anmärkningsvärt. Det skulle förvåna mig mycket om de

centerpartister, framför allt de yngre, som säger sig stå på det vietnamesiska folkets sida och som påstår att de solidariserar sig med det vietnamesiska folket verkligen kan acceptera en sådan linje som centern här för. Eftersom ingen centerpartist efter middagsuppehållet – alltså efter det att herr förste vice talmannen Bengtson agerade i frågan – har sagt något annat utgår jag ifrån att också de yngre centerpartisterna står bakom herr Bengtsons ställningstagande, och det tycker jag är anmärkningsvärt.

Efter år av lidanden för det vietnamesiska folket, som har fått utstå en massiv amerikansk bombning med bl. a. mycket svåra ekologiska följder, säger centern att man är skeptisk till biståndet just av ekologiska skäl. Som Mats Hellström tidigare framhöll är detta centerns ställningstagande desto mer förvånande som böndernas organisationer här i Sverige har byggt pappersbruk som är åtskilligt större än bruket i Nordvietnam. Och detta är inget uttalande från centern, herr Bengtson, om att man tycker att pappersbruket är för litet. Snarare är det en markering av att man tycker det är en mycket stor satsning.

Men det allra mest förvånande är ändå att man säger att projektet i Nordvietnam strider mot den målsättning som bör vara vägledande för det svenska biståndssamarbetet. Som jag inledningsvis framhöll har det i långa stycken rått en allmän enighet om principerna, men när man nu ser centerns skrivning frågar man sig om centern har ändrat ståndpunkt och, som det sades tidigare, har fallit i armarna på moderaterna. Om så inte är fallet skulle det vara utomordentligt intressant att få förklarat på vilka konkreta punkter det svenska biståndet till DRV strider mot målsättningarna för den svenska biståndspolitik. Jag kan inte finna att det gör det. Tvärtom är jag stolt och glad över att på detta sätt få vara med om att stödja återuppbyggnaden av ett i dag totalt sönderbombat land.

En annan sak som jag vill något beröra är den motion som Carl-Eric Lundgren och jag har väckt angående biståndet till Peru och det särskilda yttrande som socialdemokraterna avgav i utrikesutskottet i anledning av den motionen. Vi uttalar oss för ett svenskt utvecklingsbistånd till Peru när en vidgning av länderkretsen för svenskt bistånd blir aktuell. Vi konstaterar i motionen att den peruanska utvecklingspolitiken och landets behov mycket väl svarar mot de målsättningar som gäller för den svenska biståndspolitik.

Jag kan, herr talman, mycket väl instämma i det särskilda yttrandet, där man skriver: "Mot denna bakgrund bör enligt vår mening frågeställningarna i motionen 330 ges stor vikt vid en framtida utvidgning av bilateralt svenskt bistånd. Den statliga biståndsutredningen bör enligt vår mening noggrant analysera de problemställningar som aktualiserats i motionen för att ett allsidigt underlag skall kunna föreläggas regering och riksdag inför framtida beslut om en utvidgning av länderkretsen för svenskt bistånd." Jag utgår från att biståndspolitiska utredningen tar mycket allvarligt på denna del av sin uppgift.

Herr förste vice talmannen BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Gustavsson i Nässjö ursäktar skall jag först säga några ord till fröken Hörlén. Jag skall också göra ett beriktigande därför att jag har förväxlat reservationen och motionen. Det var två likalydande motioner från centern, nr 843 av herr Bengtson i första kammaren och nr 1051 av herr Hedlund i andra kammaren som gällde 80-procentsgränsen. Senare vid behandlingen i utskottet anslöt sig folkpartiet till den uppfattning som kom till uttryck i centerns motion.

Herr Gustavssons i Nässjö påstående att vi på något sätt skulle vara negativa till hela projektet vill jag bemöta genom att bara läsa litet ur vår reservation. Det står bl. a. i reservationen: "Det kan vidare konstateras att de ekologiska, regionalpolitiska och sociala konsekvenserna av storsatsningen på ett papperskombinat blir ytterst negativa." Sedan säger vi hur vi vill ha det: "Utskottet förutsätter emellertid att allt görs för att om möjligt lindra dessa negativa konsekvenser och att särskild omsorg ägnas de samhällsinvesteringar i form av skolor, vägar, sjukstugor m. m. som ingår i projektet."

Har herr Gustavsson någonting emot det som vi har sagt här, att man skall lindra de negativa konsekvenserna som kan uppkomma? Jag kan inte begripa att man kan ha något emot en sådan skrivning som vi har gjort.

När det gäller summan försöker herr Gustavsson få det till att vi skulle ha en negativ inställning. Vi från centern har samma belopp som SIDA föreslagit. Det är regeringen som inte trott på SIDA utan lagt till mera pengar, medan vi däremot har trott på SIDA och det belopp som SIDA föreslagit. Kan man säga att det är negativt? Nej, herr Gustavsson, det är felaktigt att påstå att vi skulle ha en negativ inställning. Vi har tvärtom haft en positiv inställning. Vi har ju uttalat att man skall försöka hindra de negativa konsekvenser som kan uppkomma i samband med det stora bygget.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s) kort genmäle:

Herr talman! Om det hade varit så väl att centern hade trott på SIDA, då skulle man inte ha behövt lämna någon reservation.

I en särskild PM som SIDA lämnat och redogjort för i utskottet har SIDA tillbakavisat vartenda påstående om negativa konsekvenser som centern kommer med i sin motion. Låt mig läsa innantill ur denna PM: "Om man först ser till projektets konsekvenser på *ekologin*, kan man iakta en klart positiv effekt av de skogsplanteringar och skogsåtgärder som redan igångsatts och som kommer att vidare utvecklas. --- Beträffande de *etniska minoriteternas ställning* kan nämnas, att stora delar av det område som nu skall användas för ett rationellt skogsbruk redan har övergivits av de etniska minoriteter som tidigare idkat svedjebruk där. Marken har övergivits därför att den blivit totalt 'utsugen' ---." Om de regionalpolitiska konsekvenserna säger SIDA: "I övrigt kan beträffande de *regionalpolitiska* konsekvenserna sägas, att etableringen av

fabriken i Bai Bang utgör ett led i DRV-regeringens strävanden att skaffa nya arbetstillfällen i mera glesbefolkade områden åt den befolkning som bor i deltaområdet." Man fortsätter med motsvarande resonemang beträffande sysselsättningseffekten, teknologivalet osv.

Om herr Torsten Bengtson hade trott på SIDA, hade man varken behövt skriva en motion på dessa punkter eller senare, när man fått en förklaring från SIDA, gå in med en särskild reservation. Regeringens höjning av bidraget i förhållande till SIDA:s förslag ser jag som ett uttryck för ett politiskt ställningstagande av regeringen som jag tycker är helt riktigt. Man kan ju inte uttala sin totala sympati för ett projekt samtidigt som man säger att detta kan få ytterst negativa konsekvenser och samtidigt som man uttalar en rad reservationer! Det går inte ihop, herr Torsten Bengtson; det går inte att göra vilka kullerbyttor som helst.

Herr förste vice talmannen BENGTON (c) kort genmäle:

Herr talman! Får jag be herr Gustavsson i Nässjö definiera vad han menar med SIDA. Han står här och refererar och påstår att SIDA har sagt så och så. Vad är det för handling han refererar till? Jo, i utskottets betänkande står det att vi har fått ta del av en promemoria som upprättats inom SIDA beträffande de här frågorna. Men ledamöter av SIDA:s styrelse förklarar att de inte varit med om detta och aldrig sett denna handling tidigare. Det var inte generaldirektören som presenterade den, utan den hade bara skickats över till utskottet, och utskottet fick aldrig någon klarhet i vem som egentligen stod bakom handlingen, mer än möjligen den tjänsteman som har upprättat den. Vad menar herr Gustavsson i så fall med SIDA? Är en sådan handling SIDA:s oavsett hur man fått tag på den?

Jag har frågat detta tidigare i dag men inte fått någon förklaring om denna handling, som i svepande formuleringar bemöter en del av det som centern har uttalat farhågor för. Uttala er inte så tvärsäkert, herr Gustavsson i Nässjö, om vad SIDA har anfört! SIDA:s styrelse, varav en del finns närvarande i kammaren, kan i så fall tala om ifall det verkligen är SIDA som har avgivit promemorian eller om den bara har upprättats av någon tjänsteman.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Torsten Bengtson kanske inte anser att det är ett ställningstagande av generaldirektören för SIDA fastän han var med vid föredragningen inför utrikesutskottet och överlämnandet av denna PM. Hade generaldirektören för SIDA funnit anledning att ta avstånd från den promemoria som hade upprättats inom SIDA, hade han säkert gjort det. Han har emellertid inte funnit anledning att göra det, och jag kan därför inte se annat än att generaldirektören står bakom detta ställningstagande.

Flera ledamöter av SIDA:s styrelse som är här i kammaren kan kanske sedan yttra sig och säga vad de tycker om detta.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Diskussionen rörande Sveriges engagemang i Världsbanken och dess satellitorgan IDA har blivit alltmer kontroversiell. Ju fler skandalerna med banken har blivit, desto mer slår dess anhängare till reträtt. Men de fasthåller likväl vid att Sverige bör kvarstanna.

Världsbanken – som ju har samma styrelse som IDA – har blivit ett alltmer ohöjlt organ för den amerikanska utrikespolitiken. Härtill bidrar inte endast USA:s och dess allierades dominans röstmässigt. Man har ju i banken brutit med den annars rådande FN-principen om ett land – en röst. Till detta bidrar också anknypningen av bankgruppens högsta ledning.

Världsbankens förste chef, Meyer, var amerikansk bankir. Dess andre, McCloy, hade positioner dels i Rockefeller's Chase Manhattan Bank, dels i Westinghouse, dels i American Telegraph & Telephone Company och Ford. Han var till yttermera visso biträdande krigsminister. Black kom också från Chase Manhattan och hade anknypning till Fordgruppen och till oljefjätten Royal Dutch Shell. Woods kom från First Boston Corporation och Rockefellergruppen och satt också i arméns utrustningsstab. McNamara, Vietnamkrigets strateg och krigsminister, kommer från Fordgruppen. Han var en av de drivande bakom krigets eskalering.

Världsbanken är en mycket god affär för det internationella bankkapitalet, som är den största marknaden för dess upplåning. Fram till 1969 var de amerikanska kapitalinkomsterna från låneverksamheten 2,1 gånger större än de amerikanska investeringarna i banken. Hur kan man då säga, att banken är ett stöd till u-länderna? USA-kapitalet tar in mer än det ger ut. Den amerikanska betalningsbalansen får ett verksamt stöd. U-ländernas skuldsättning ökar. Deras betalningsbalans försämras.

Banken bedriver politisk utpressning mot många fattiga länder. Banken ställer krav på att länderna skall följa en liberal, kapitalistisk finanspolitik. Banken prioriterar sådana länder som skär ner sina sociala utgifter. Banken framhåller i sina rapporter det sistnämnda som ett positivt faktorer. En reaktionär socialpolitik ökar alltså i bankens ögon ett lands kreditvärdighet. Senast användes detta argument t. ex. om Chile. Under Allendetiden ströps kreditgivningen. Banken deltog i den ekonomiska krigföringen mot Chile. Militärjuntan hade bara suttit några månader när banken i en tjänsterapport förklarade att Chile nu åter blivit intressant för långivning. Sund finanspolitik och minskade sociala utgifter berömdes.

För bekräftelse på vad jag nu sagt hänvisar jag kammarledamöterna till bankens pressmeddelande nr 3246 den 8 februari 1974. Pärmerna med pressmeddelandena står i referensbiblioteket.

Världsbanken straffar länder som företar nationaliseringar av privatkapital. Därför ströp man långivningen till Allende. Därför lånar man inte pengar till de nationaliserade tenngruvorna i Bolivia utan bara till de privata.

Men är det inte så att IDA har andra bedömningar än banken? Så påstås från dem som försvarar Sveriges engagemang. Låt oss höra på

chefen själv, McNamara. Han säger så här enligt Världsbankens informationstjänst:

”Bankens och IDA:s projekt väljes, bedöms och övervakas på exakt samma sätt och i enlighet med samma stränga kriterier för prioritering, säkerhet och produktivitet.”

Men, säger McNamara:

”När IDA lånar på så mjuka villkor, hur kan låntagarlandet fås att följa en sund finanspolitik?”

Och han ger svaret:

”--- IDA:s inflytande, liksom bankens, kan vara en viktig spärr mot införandet av en osund finanspolitik i medlemsländerna. Särskilt IDA:s låntagare saknar möjlighet att få kredit på lika goda villkor från någon annan källa; därför är det osannolikt, att de skulle bortse från det slags rådgivning som ges dem av Bankens och IDA:s kommissioner.”

Herr talman! Detta är ett öppet sätt att redogöra för den ekonomisk-politiska utpressning som bedrivs.

Men är det inte så att u-länderna vill ha IDA, att de bett Sverige att stanna kvar? Naturligtvis! Fråga den vars skuldsättning ständigt växer, om han inte vill ha tillfällig lindring, extra pengar för att betala omedelbara räntor och amorteringar. Argumentet är ovanligt cyniskt. Först medverkar man i u-ländernas ökade skuldsättning. Sedan åberopar man deras desperata behov av billiga lån för att betala andra lån. I verkligheten är det så att u-länderna hellre skulle vilja satsa på UNDP eller FN:s kapitalfond. Men för den sistnämnda har Sverige demonstrerat sitt ointresse. I denna fond skulle man slippa den orättvisa röstfördelningen – men Sverige stöder hellre den USA-dominerade bankgruppen, där u-länderna röstmässigt är i betryggande minoritet.

IDA:s inriktning är på länder, där det amerikanska kapitalet har intressen och där amerikansk utrikes- och militärpolitik söker stödjepunkter. Den ovanligt grymma fascistiska diktaturen i Indonesien – landet med de många koncentrationslägren och de många föräldralösa efter massmorden 1967 – är näst största mottagare totalt sett. IDA:s största kunder i Latinamerika var 1974 tre fascistiska regimer: Bolivia under general Banzer, Haiti med sin fruktade och totalt korrupta banditregim samt Honduras, där korruptionsskandalerna nu skakar landet. Själva bankens största kund är Brasilien, hemvist för intrigerna mot Chile 1973 och för ett brutalt undertryckande av folkets fri- och rättigheter. Jag hänvisar till bankens årsrapport för 1974. Vidare kan nämnas att ett mycket stort lån på 400 milj. dollar nu planeras till militärjuntan i Chile.

Vi finner ett lätt iakttagbart samband mellan långivningen och USA:s utrikespolitiska maktspel. När Algeriet på sin tid nationaliserade franska kapitaltillgångar drabbades det av lånestopp från banken i ett antal år. Peru har haft lånestopp. Tanzania har balanserat mycket nära lånestopp på grund av klagomål från brittiska kapitalintressen. Indonesien blev stor-kund åt IDA så snart CIA hade organiserat den fascistiska kuppen. Egypten med sin satsning på privatkapitalism har kommit i ropet i samband

med Kissingers försök att penetrera arabvärlden. Bolivia stöddes efter Banzers kupp, Ghana efter CIA-kuppen och Brasilien efter militärdiktaturens införande.

Men har inte IDA:s politik trots allt blivit bättre? Det har t. ex. sagts att IDA nu satsar mer på jordbruk. Det har anförts som försvar för Sveriges engagemang i fonden. Låt oss se på IDA:s egna uppgifter i Världsbankens årsrapport för 1974. Summan för jordbruksprojekt inom IDA:s ram var för de tre åren 1972–1974 i miljoner dollar: 313, 436 och 309 – dvs. sista året en drastisk minskning i stödet till jordbruksprogram. Ser man f. ö. till jordbruksprogrammen, finner man att de väsentligen ägnas projekt för främjandet av exportinriktat och kommersiellt jordbruk – jag hänvisar till pärmen med pressreleaser i handbiblioteket. Detta kommersiella jordbruk, som ofta påtvingas u-länderna, är i många fall ekologiskt och ekonomiskt felaktigt. Det har en betydande andel i skulden för t. ex. de fruktansvärda jordbrukskatastroferna i Afrika de senaste åren.

Om man ser på rapporten från 1974, skall man finna att IDA har givit lika stort stöd åt turism som åt befolkningspolitik. Det är vad de fattiga och nedtryckta bjuds: turisthotell för utlänningar, bl. a. ett hotellbygge i Indonesien, på det sköna Bali, där massmorden 1967 var ovanligt markerade och grymma. Är det ett värdigt mål för svensk biståndspolitik att göra de nedtryckta till hustjänare och skoborstare åt ett kringresande överklasskikt från Västerlandet?

Man måste ställa frågan: Vad menar försvararna av Sveriges engagemang i Världsbanken? Varför talar de inte sanning? Varför för de svensk opinion bakom ljustet?

I flera år har de sagt att IDA skulle bli bättre när det gällde ländervalet. Varför säger de så, när vi kan se hur Indonesien, Bolivia, Haiti och Honduras har blivit gynnade. Varför påstår de att bankens politik har blivit progressivare och att McNamara hållit så progressiva tal? Hur stämmer det med den stora kredit som nu är på väg till Chile? Varför säger de att jordbruket skall få ökad andel? Rapporternas siffror visar ju i stället att jordbrukets andel minskat.

Varför säger man att u-länderna vill att Sverige skall satsa på IDA, när det från bankledningen cyniskt och öppet sägs, att de IDA-beroende länderna är i en tvångssituation? Varför talar man inte om att de fattigaste länderna måste ha kortsiktigt andrum i sin skuldsättning och därför hänger fast vid IDA? Varför säger man inte att de, om de vore mer oberoende, skulle föredra FN:s kapitalfond eller UNDP? Varför sprider man det befängda ryktet bland svensk folkopinion att u-länderna själva skulle föredra IDA, där de inte har något röstinflytande alls, framför FN-organ där de skulle betraktas som jämlikar med USA och industri-länderna i rösthänscende.

Och den mest centrala frågan av alla: Hur länge skall detta få fortgå? Vilka nya bottenivåer skall IDA nå, innan regeringen inser att det inte går att få någon grundläggande ändring till stånd? När är botten nådd, om den inte är nådd med de nya stora stöden åt Indonesien eller bankens

affärer med Chilejuntan?

Tror någon, som är det minsta bevandrad i amerikansk maktpolitik, att Sveriges formella protester har någon som helst verklig betydelse, så länge man snällt och villigt betalar sina pengar och hjälper amerikanska regeringen att stödja de privata tenngruvorna i Bolivia och generalernas utbildningspolitik i Indonesien? Om nu Sverige i stället ifrågasatte sitt engagemang, om man sade ifrån att protesterna inte bara var i ord utan att Sverige övervägde att drastiskt skära ner sina betalningar eller att vägra nästa påfyllnad, om Sverige gjorde klart att man hellre skulle satsa på sitt eget bilaterala program eller på FN-organen, därest inte IDA fick en annan inriktning, kunde inte det väntas få en helt annan effekt än den formella protesten som åtföljdes av ett passivt tillskjutande av pengar? USA-regeringen och McNamara är ju inte naiva. De vet att protester föga betyder så länge pengar flyter in i god ordning. Det enda som kan hjälpa är ekonomiska nedskärningar och, om det inte medför några resultat, ett överflyttande av pengarna till biståndsformer som är värda namnet.

Det borde stå klart för regeringen och regeringspartiet att man inte i längden kan stödja ett organ som arbetar efter principen att minskade socialutgifter är sund politik. Man kan inte knyta sig till en politik som har som mål att påtrycka mottagarländerna en liberal marknadsekonomi. Man kan inte utan att mista sin egen politiska trovärdighet stödja Indonesien och göra sig till medagerande i den amerikanska utrikespolitikens irrgångar. Ett avgörande måste komma och en lösning eftersträvas.

Herr talman! Det svenska biståndet åt Tanzania, Cuba och Vietnam angrips i dag från den reaktionära kanten. Om man då vill försvara detta bistånd, måste man förankra biståndstanken hos den svenska arbetarklassen och hos folkets djupa led, och det gör man rimligen inte genom att stödja turistprojekt i Indonesien och Nepal, privata tenngruvor i Bolivia eller den galne reaktionären Mobutu i Zaire. Man måste inse att sådant skadar biståndsidén i den svenska arbetarens ögon. Folk här hemma, som är pressade av priser och hyresstegringar, vill inte gärna beskattas till förmån för sådana ändamål. Man måste i stället sträva efter att ge dem en politiskt och ekonomiskt hållbar motivering. En sådan har aldrig kunnat uppvisas för IDA, och den kommer med säkerhet inte heller. Slutsatserna drar sig själva.

Det har sagts att avvärjandet av en kredit till Saigonregimen skulle ha varit beroende av att Sverige hade protesterat i Världsbanken. Det är klart att vill man betrakta sig som världens navel, så må man göra det, om man tycker att det gagnar ens taktiska syften. Men om man tittar sig runt i världen och finner vad som annars har hänt med Saigonregimen så skall man finna att en solid majoritet i den amerikanska kongressen sedan lång tid har motsatt sig ytterligare satsning på Saigonjuntan därför att det står klart att den är räddningslöst förlorad. Ser man sig vidare omkring i världen, skall man finna att det finns ett viet-

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

namesiskt folk som sedan decennier har fört en befrielsekamp, en väpnad sådan, som nu i det yttersta av dessa dagar har lett till att den Saigonregim som var påtänkt för lån för Världsbanken i praktiken, maktpolitiskt sett, icke längre existerar. Men att detta skulle ha haft någon betydelse tror man tydligen inte, utan det som haft den stora betydelsen skulle alltså vara att en svensk delegat har hållit ett kritiskt tal. Hur naiv får man vara när man är i sällskap med herrarna McNamara, Ford och Kissinger?

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 731.

Herr HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte, herr Jörn Svensson, det vietnamesiska folket som sitter i Världsbanken. Det var det som mitt resonemang gick ut på. Sverige gör det och har konsekvent sedan idén om ett lån till Saigonjuntan kom upp 1973 motsatt sig detta lån. Sverige har efter hand fått stöd av andra länder, och det har lett till att Världsbanken har fått skriva av det lånet från sin dagordning, liksom man fick skriva av lånet till Chile från dagordningen efter de påtryckningar som gjordes av Sverige och efter hand av allt flera länder.

Felet i Jörn Svenssons resonemang ligger egentligen i den första inledande satsen, där han säger att Världsbanken blir ett alltmer ohöjlt organ för USA:s politik. Men hela den historik som Jörn Svensson sedan visade upp antyder ju motsatsen, att Världsbanken blivit ett allt mindre ohöjlt organ för USA:s politik. De verkligt stora skandalerna som Jörn Svensson talade om ligger längre tillbaka i tiden.

Men slutsatsen är given. Världsbanken har numera intagit en rad ståndpunkter som inte sammanfaller med den amerikanska regeringens intressen. Det gjorde icke Världsbanken för 10 eller 15 år sedan. Vår kritik är att denna utveckling går alltför långsamt och bör påskyndas.

Men slutsatsen kan inte bli att vi skall dra undan stödet. Jörn Svensson gör sig till överdomare över de u-länder som finns i Världsbanken genom att säga att deras skulder har växt så mycket att vi inte kan lyssna till deras röst – de är i en desperat situation. Menar verkligen Jörn Svensson att de u-länder och de regeringar som anser att Sverige bör stanna i världsbanken för att driva u-landsintressen har förlorat omdömet därför att de har höga skulder? Har Tanzanias regering med Julius Nyerere förlorat omdömet därför att Tanzania har en stor skuldsättning? Om Jörn Svensson drar den slutsatsen är det i varje fall inte mot bakgrund av en marxistisk samhällssyn.

FN:s kapitalfond bör bli ett alternativ till en framtida stark insats i Världsbanken. Därom är Jörn Svensson och utskottet eniga. Vi bör bygga ut biståndet i kapitalfonden. Det är inte så, som herr Jörn Svensson säger, att utskottet ställer sig negativt till insatser i kapitalfonden. Tvärtom svarar Sverige i dag för 40 % av bidragen under 1975 till den fonden.

Jag vill sluta med en fråga: Hade det varit bättre om Sverige inte drivit sin kritik mot Saigonjuntan i Världsbanken? Då hade Saigon i dag fått pengar från Världsbanken.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill anmoda de ärade talarna att iaktta gällande regler för repliktid.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hellström upprepar sitt påstående att det vietnamesiska folkets mer än 20-åriga befrielsekamp och den amerikanska kongressens massiva motstånd mot vidare amerikanskt engagemang till förmån för Saigonjuntan skulle vara betydelselöst när det gäller att hindra McNamara att satsa på denna fallfärdiga och från amerikansk synpunkt i dag maktpolitiskt fullständigt ointressanta regim. Dessa krafter skulle alltså inte betyda någonting. Men Sveriges tal på Världsbankens sammanträde skulle ha betytt allt. Kan någon verkligen anse sig själv så till den grad vara världens navel, då skall man trakta bra efter positioner i kanslihuset, herr Hellström.

Låt mig få citera ett anförande av handelsminister Feldt i en SIDA-debatt om Världsbanken, där han apropå Chile säger så här när han får frågan om hur Sverige kommer att ställa sig när Chilelandet till militärjuntan kommer upp och hur Sverige skall rösta då: "Hur tekniken kommer att gå till, det vet jag inte men i varje fall ges det tillfälle till omröstning. Kommer vi att kräva det eller kommer vi att rösta nej. Om det sedan" – observera det – "har någon betydelse för bankens politik ---."

Det är nog en riktigare bekännelse om vad det maktpolitiskt handlar om än en sådan förklaring som herr Hellström vill ge, att vi betyder allt och att det vietnamesiska folkets kamp inte betyder någonting. Den fråga som skall ställas är: Om Thieuregimen fortfarande hade varit maktpolitiskt intressant för den amerikanska regeringen vad hade då Sveriges protest betytt? Den hade inte betytt någonting, man hade drivit igenom sina önskemål ändå.

Herr HELLSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Ja, men herr Svensson i Malmö, Världsbanksledningen ville ta upp långivning till Saigonjuntan redan 1973 när Thieuregimen hade en stark ställning. Under en tid då den genom amerikansk uppbackning hade en stark ställning och sedan upprepade gånger bröt mot Parisavtalet ville Världsbanksledningen förstärka den ställningen. Hade bankledningen haft den politiska styrka som Jörn Svensson hävdar, hade man klarat det. Då hade man från bankens sida kunnat backa upp Thieu i en situation där han var stark och behövde ytterligare stöd. Det var då som Sverige och senare de nordiska och även andra stater gick in och motsatte sig projektet. Inget stöd till Saigonjuntan skulle få lämnas från Världsbankens sida. Detta är ingenting som Sverige påbörjat nu i år när de framgångsrika PRR-arméerna närmar sig Saigon. Detta var en insats som startades 1973 för att hindra Thieuregimens uppbyggnad i ett läge där Thieu var mäktig.

Herr Svensson har fel på en rad punkter i beskrivningen av bank-

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

gruppens politik. Världsbanken stöder inte i dag i dominerande grad exportjordbruken. Jag beskrev tidigare i kväll hur man just på den punkten har svängt om, hur man i Afrika ger en väsentligt mindre andel stöd än tidigare till de multinationella livsmedelsföretagen och hur man i stället ger en betydligt större andel till de fattiga småbönderna, t. ex. genom lagringsmöjligheter. Det är en omsvängning av Världsbankens politik som kan beläggas statistiskt. F. ö., Jörn Svensson, har Världsbanksgruppens utlåning till jordbruksändamål som helhet stigit från 6 % före år 1960 till 24 % under det förra budgetåret.

Slutsatsen kvarstår: Vi kan inte göra oss till överförmyndare för u-länder, vare sig fattiga, socialistiska eller andra. Andra u-länder som deltar i 77-gruppens möten har utan reservationer sagt att man accepterar Världsbanken. Man vill reformera Världsbanksgruppen, men vill stanna kvar i den. Våra vänner i u-landsvärlden säger att man önskar att Sverige stannar kvar. De har en annan värdering av små länders möjligheter att påverka Världsbankledningen än vad Jörn Svensson har, och jag tycker vi skall lyssna mer till Julius Nyerere än till Jörn Svensson.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Förberedelserna för lånet till Saigonjuntan 1973 var ju bara sonderingar, och undersökningarna påbörjades då. Det som hände sedan och som var maktpolitiskt intressant var när det hela skulle börja förverkligas. Men det hände betydligt senare när den militära situationen var annorlunda. Det har uppgivits att lånets uteblivande berodde på den militära situationen och icke på ett tal som hållits av någon svensk delegat.

Jordbrukspolitiken har blivit annorlunda, det är inte exportjordbruken man främjar, säger herr Hellström. Titta på pressklippen i den här pärmen, herr Hellström, och finn att det är typiska avsalujordbruksprojekt man har här. Det är typiska kommersiella projekt, ofta understödda med investeringar i hamnar och vägar så att resurserna skall kunna fraktas ut ur vederbörande land.

Låt mig sedan till sist ställa en fråga. Om man inför Sveriges arbetare säger att vi måste stanna kvar i Världsbanken och stödja den indonesiska militärjuntan, general Bantzer och alla de andra, vad är det för inställning man då premierar och stimulerar till hos gemene man här i landet? Det måste vara en passiv, oengagerad eller rentav föientlig reaktion mot u-landspolitik när man går ut och säger att vi måste stanna kvar och stödja denna regim. Vad gör man då? Jo, då minskar man möjligheterna att hos de djupa leden förankra den goda och riktiga biståndspolitik som exempelvis i stor utsträckning – vilket även vi vpk:are erkänner – kommer till uttryck i det bilaterala programmet. Man skadar ju Cubas, Nordvietnams och andra progressiva länders intressen genom att på detta sätt belasta sig med samarbete med fascistiska och reaktionära regimer. Så länge man inte kommer ifrån det tror jag inte att man förankrar svenska biståndspolitikens egentliga huvudtanke hos det svenska folket – och det är en stor risk.

Herr andre vice talmannen anmälde att herr Hellström anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr KARLEHAGEN (c):

Herr talman! Under förra året hölls flera internationella konferenser där u-ländernas situation belystes.

Om man ser till antalet deklARATIONER som därvid avgavs och som andas solidaritet med de fattiga länderna, så får man intrycket att det senaste året har fört oss en bra bit på väg mot internationell utjämning och rättvisa. Ser man däremot till förekomsten av konkreta åtgärder från de rika ländernas sida för att söka vända utvecklingen i de fattiga länderna, blir man inte lika imponerad. Men förhoppningsvis har alla de internationella konferenser som ägnats åt problem som berör u-länderna bidragit till att åtminstone i någon mån öka medvetenheten i västvärlden om dessa länders situation.

När vi diskuterar Sveriges insatser i biståndssammanhang så bör det slås fast att det finns flera skäl som talar för att vårt land nu bör driva frågorna om internationell rättvisa med större kraft än någonsin tidigare. Flera faktorer har på senare tid bidragit till att klyftan mellan rika och fattiga nationer ökat. Samtidigt tycks viljan att bistå u-länderna snarast vara i avtagande bland västvärldens industrinationer. Vi bör därför se som en viktig uppgift att söka påverka den internationella opinionen till ett större ansvarstagande för de fattiga länderna. Det går inte att vifta bort vårt ansvar i det här avseendet med att hänvisa till att vi är en liten nation vars insatser har en begränsad räckvidd. Ibland hävdar man ju att Sveriges agerande i internationella sammanhang följs med speciellt intresse. Om detta är riktigt, då är vårt ansvar när det gäller att verka för internationell solidaritet och rättvisa större än vad vi egentligen haft anledning att räkna med.

Under förra året har genom naturkatastrofer och missväxt läget ytterligare förvärrats för några av världens fattigaste länder. Detta faktum är i och för sig ett tillräckligt skäl för att ta krafttag för att öka våra insatser. Här gäller det ju i första hand att söka avhjälpa akut nöd för att sedan vidta mera långsiktigt verkande åtgärder. Livsmedelsbistånd kommer under lång tid att vara nödvändigt. Jag finner det därför, herr talman, naturligt att yrka bifall till reservationen 34 i betänkandet nr 4.

Tidigare har man när det gäller biståndsfrågor ofta haft anledning att klagat över allmänhetens ringa intresse för dessa problem. Vi kan nu konstatera att vi i Sverige har en växande opinion för ökade biståndsinsatser, vilket bl. a. den s. k. veteaktionen i höstas visade. Människorna i vårt land kan inte vara likgiltiga inför förhållandena i de fattiga länderna. Man kan inte vara oberörd av lidanden som drabbar människor även om det sker långt bort. Allt fler tycker att det är orimligt att vi har siktet inställt på ytterligare standardhöjning medan svälten breder ut sig i andra delar av världen. Det finns nu sannolikt bättre förutsättningar

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

än tidigare för att skapa förståelse för att vi måste begränsa vår konsumtion av energi och naturtillgångar till förmån för andra. Engagemanget i de internationella frågorna tycks vara störst bland unga människor. De inser att det också är deras egen framtid som står på spel.

Många har en stark önskan att göra en personlig insats för att i någon mån bidra till förbättrade förhållanden för människorna i de fattiga länderna. Många är beredda till ekonomiska uppoffringar, andra vill göra direkta insatser i biståndsarbetet. Här har inte minst de kristna kyrkorna och samfunden en viktig uppgift när det gäller att kanalisera både de ekonomiska och de personella resurser som står till förfogande. Missionsorganisationerna har på senare tid alltmer sökt bredda sin kontaktyta genom att gå ut till allmänheten i brett upplagda aktioner till förmån för olika sociala projekt i u-länderna. Resultaten av dessa aktioner visar att de också fyller ett behov här hemma genom att de erbjuder en möjlighet för många människor till ett direkt personligt engagemang.

I motionen 329 har jag pekat på missionsorganisationernas möjligheter när det gäller biståndsverksamhet. Jag har begränsat mig till att aktualisera problem som har samband med katastrofsituationer.

Svenska kyrkan och de fria samfunden har i många år arbetat i flera av världens fattigaste länder, varav vissa lever under ständigt hot att drabbas av olika naturkatastrofer. Genom organ som Lutherhjälpen och Frikyrkan hjälper har de också skaffat sig stor erfarenhet av hjälpverksamhet i katastrofsituationer. Missionsorganisationerna har ofta egen personal på platsen. Deras rikt förgrenade kontakter och lokalkännedom gör att de ofta har förutsättningar att agera snabbt i en katastrofsituation. Det som är ett hinder för skyndsamma insatser är ofta bristen på ekonomiska resurser.

Jag noterar med tillfredsställelse att utskottet uttalar sig positivt om missionsorganisationernas roll i det här sammanhanget. Utskottet finner emellertid inte att det är ändamålsenligt att uttala generella riktlinjer för kanaliseringen av svenskt bistånd i framtida katastrofsituationer. Jag delar utskottets synpunkter i detta avseende – några generella riktlinjer för kanaliseringen av svenskt katastrofbistånd har heller inte efterlysts i motionen. Däremot har jag understrukit att alla vägar som kan vara effektiva skall användas. Därför vore det värdefullt om de instanser som har att handlägga frågor om katastrofbistånd hade en bättre kännedom om missionsorganisationernas kapacitet inom olika geografiska områden. Jag menar därför att det kunde löna sig att bättre kartlägga organisationernas resurser. Något annat har inte föreslagits i motionen. Jag finner det emellertid värdefullt att utskottet har slagit fast att missionsorganisationernas erfarenhet och resurser bör tas till vara i en katastrofsituation.

De socialdemokratiska ledamöterna tycks i reservationen 27 ha velat tona ned missionsorganisationernas roll i det här sammanhanget, vilket är anmärkningsvärt. Vi borde kunna vara överens om att alla tillgängliga kanaler skall användas för att förmedla bistånd i en katastrofsituation.

Herr talman! Flera talare har i dag påmint om den debatt vi hade i december med anledning av utrikesutskottets förslag att leverera 100 000 ton av det svenska veteöverskottet till de svältdrabbade länderna. Innebörden i riksdagens beslut var enligt utskottets skrivning, som godtogs av riksdagen, och enligt deklARATIONER som gjordes av flera utskottsledamöter att hela veteöverskottet skulle gå till de fattiga länderna. Nu finns det anledning att fråga hur regeringen har följt upp och i fortsättningen länkar följa upp riksdagens uttalande. Man borde på ett tidigt stadium ha förberett leveranser av alla tillgängliga kvantiteter. Biståndsministern har i dag sagt att 300 000 ton vete under innevarande budgetår gått till u-länderna. Men enligt uppgift återstår fortfarande 185 000 ton. Hur kommer denna kvantitet att disponeras? Svälten är fortfarande en realitet. Det är bl. a. därför som centerpartiet föreslår ytterligare 500 milj. kr. i bistånd för innevarande budgetår.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fru FRÄNDÅS (s):

Herr talman! Folkpartiet har misstolkat budgetpropositionen och anför att det är naturligt, med tanke på det stöd som tidigare utgått till FRELIMO, att Moçambique nu gjorts till ett nytt programland.

Den FRELIMO-dominerade regering som styr landet fram till självständigheten i juni i år står inför stora problem. Dels måste den lösa de politiska och ekonomiska uppgifter som är förenade med frigörelseprocessen, dels måste den försöka klara landet ur ett svårt försörjningsläge. Enligt en utredning som gjordes i höstas, befann sig omkring 250 000 människor i en katastrofsituation. Sedan dess har situationen ytterligare förvärrats. Svenska regeringen har beslutat att ge Moçambique 20 000 ton vete som katastrofbistånd. Biståndet för innevarande budgetår uppgår därmed till 35 milj. kr. För nästa budgetår har föreslagits 50 milj. kr.

Men innan Moçambique blivit självständigt, kan landet inte göras till programland för svenskt utvecklingsarbete.

Folkpartiet föreslår att också Angola efter självständigheten görs till svenskt programland. Centerpartiet förordar en planeringsram på 5 milj. kr. för bistånd till det självständiga Angola. Både centern och folkpartiet understryker att biståndet skall gälla landet som helhet och inte utgå som stöd till enbart MPLA. Moderata samlingspartiet yrkar, att de medel som i årets budgetproposition föreslagits som stöd till MPLA t. v. inte skall utbetalas. Herr Hermansson föreslår i en särskild motion att riksdagen anslår 20 milj. kr. till MPLA för budgetåret 1975/76, att utbetalas utan villkor.

I Angola har nu en övergångsregering bildats med lika representation för fyra parter: Portugal och de tre befrielseörelserna MPLA, FNLA och Unita. Övergångsregeringen har till uppgift att förbereda landets själv-

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

ständighet och de allmänna val som skall föregå. Angola skall enligt avtal bli självständigt i november i år.

Avkoloniseringen i Angola har hittills varit mer komplicerad än i Guinea-Bissau och Moçambique. Angola anses av många bedömare vara Afrikas rikaste land vad beträffar naturrikedomar. Oljefyndigheterna i Cabinda och mineraltillgångarna i norra Angola har under senare år tilldragit sig stort intresse från multinationella företag.

MPLA, FNLA och Unita har redovsat olika inställning till den nationella befrielsekampen och den förestående självständighetens innehåll. MPLA är verksamma i så gott som hela landet. FNLA har inriktat sig på norra Angola och verkar främst inom Bakongostammen. Unita, som alldeles nyligen erkänts av OAU, har sin verksamhet förlagd till södra och centrala delarna av landet. Sverige har under flera år stött MPLA:s civila verksamhet i de befriade områdena. De utfästelser som gjorts till denna befrielse rörelse håller nu på att fullföljas.

Utskottet har inte ansett det vara lämpligt att i dagens oklara situation göra några mer långsiktiga utfästelser om bistånd. Att redan före självständigheten förklara landet för programland skulle vara direkt oförenligt med riktlinjerna för svenskt utvecklingssamarbete.

Moderata samlingspartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna har behandlat Sveriges stöd till befolkningen och befrielse rörelserna i södra Afrika i sina motioner. Moderaterna understryker att stödet skall vara av humanitär natur. Folkpartiet anser att anslagen till de olika befrielse rörelserna bör ökas kraftigt, då kampen för frigörelse går in i ett avgörande skede i södra Afrika. Även vpk förespråkar en höjning av anslagen, på bekostnad av stödet till vad man kallar reaktionära regimer.

I budgetpropositionen föreslås att 30 milj. kr. avsätts för fortsatta insatser i Angola, Sydafrika, Namibia och Sydrhodesia under budgetåret 1975/76. Stödet till motsvarande verksamhet uppgår innevarande budgetår till 15 milj. kr. Det innebär alltså en fördubbling av anslagen.

Sverige har under senare år stött befrielse rörelsen SWAPO i Namibia, ANC i Sydafrika och ZANU och ZAPU i Sydrhodesia. Sedan de båda sydrhodesiska befrielse rörelserna gått samman i ANC rekommenderar OAU stöd till denna organisation.

Påtryckningar i syfte att få Vorster att släppa greppet om Namibia har lett till att han nu manövrerar för att splittra den svarta befolkningen. Många tecken tyder på att den sydafrikanska regimen söker någon form av Bantustanlösning även i Namibia, en utveckling som skulle lämna den inhemska befolkningen utan reellt ekonomiskt inflytande.

Herr Hermansson föreslår att riksdagen anvisar 5 milj. kr. till Eritreas befrielsefront. Ett motsvarande motionsyrkande avlogs av 1974 års riksdag. Det svenska biståndet till befrielse rörelser bygger på rekommendationer från FN och står därmed på den internationella folkrättens grund. Det gäller Namibia, Sydrhodesia och de afrikanska områden som stod under Portugals överhöghet. I vad avser hjälpen till apartheidpolitikens offer kan den motiveras bl. a. med FN:s uttryckliga fördömande av den

sydafrikanska apartheidpolitiken.

Däremot omfattas inte Eritrea av sådana rekommendationer. Det förjättnar vidare att påpekas, att hittills varken OAU i sin helhet eller något av dess medlemsländer rest frågan om att materiellt stödja ELF.

Folkpartiet har föreslagit att Lesotho och Swaziland i fortsättningen skall ingå bland programländerna för svenskt bistånd.

Budgetpropositionen aviserar ett bistånd under nästa budgetår av storleken 8 milj. kr. per land. Det svenska biståndet till Lesotho lämnas i nära samarbete med FN, oftast i form av s. k. multibiprojekt. Det gäller bl. a. ett markvårdsprojekt genom FAO och ett kooperativt hantverkscentrum genom ILO. Direkta svenska insatser görs som stöd till Lesothos telefonväsen och kartläggning av landets vattenresurser.

Den politiska situationen i Lesotho har sedan premiärminister Jonathans statskupp 1970 utmärkts av starka spänningar. Under det senaste året har detta resulterat i mord och förföljelse av politiska motståndare till premiärministern. Det svenska biståndet till Swaziland består av multibiinsatser i form av rekrytering av förvaltningspersonal genom FN, stöd till en sekundärskola genom UNESCO och jordbruksutbildning genom FAO. Vissa svenskstödda projekt i Swaziland innebär även direkta svenska engagemang, t. ex. stöd till ett kooperativt utvecklingscenter och till ett planerat program för småindustri.

Den politiska och ekonomiska situationen i Swaziland skiljer sig på avgörande punkter från situationen i Lesotho. Swaziland har ansenliga naturtillgångar (bl. a. järnmalm), en utvecklad jordbruksproduktion (bl. a. socker och sydfrukt) och en exportinriktad tillverkningsindustri. Landet är självförsörjande vad beträffar elkraft. Nästan samtliga dessa tillgångar kontrolleras av en europeisk minoritet, utgörande 2 procent av landets befolkning.

Swaziland har också ett annat geopolitiskt läge än Lesotho. Landet har en över 100 km lång gräns mot Moçambique. Landets enda järnväg leder till Lourenço Marques.

Sverige söker alltså stödja de strävanden till oberoende som finns både i Lesotho och Swaziland, men utskottet finner ingen anledning att göra länderna till programländer.

Folkpartiet och centern har i sina partimotioner yrkat på särskilda åtgärder för att förbättra kvinnornas situation i u-länderna. Redan 1973 års riksdag slog fast att arbetet för att stärka kvinnornas roll i samhällsutvecklingen intar en viktig plats i det svenska utvecklingssamarbetet.

I samband med SIDA:s land- och sektoranalyser görs även beskrivningar av kvinnornas situation i olika u-länder. Man uppmärksammar också möjligheterna att ekonomiskt stödja svenska organisationer i deras samarbete med motsvarande organisationer i u-länderna när det gäller att förbättra kvinnornas situation. Sverige har sedan början av 1960-talet stött olika kvinnoutbildningsprojekt i Afrika i samarbete med bl. a. UNESCO och ILO. Det erbjuder stora svårigheter att formulera en enhetlig strategi för att integrera kvinnorna i utvecklingsprocessen. Även i detta

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

avseende måste det vara det svenska biståndets uppgift att stimulera varje lands egna ansträngningar. Motionärerna och utskottet är överens om att kvinnornas ställning förbättras i samband med att situationen för eftersatta grupper förbättras, ty som allmän regel gäller att inom varje eftersatt grupp utgör kvinnorna de mest eftersatta. Detta utesluter inte att särskilda insatser för kvinnor kan sättas in vid behov.

FN har proklamerat 1975 som det internationella kvinnoåret. En världskonferens i FN-regi skall äga rum i Mexico City i sommar. Konferensen skall behandla olika aspekter av kvinnornas deltagande i samhällsutvecklingen, både i rika och i fattiga länder. Konferensen skall försöka belysa hur politiska, ekonomiska och teknologiska förändringar främjar eller motverkar strävandena till jämställdhet mellan könen och en förändring av de traditionella könsrollerna.

Sverige har med 2,2 milj. kr. stött förberedelserna för det internationella kvinnoåret. Detta bidrag utgör ungefär en fjärdedel av kostnaderna. Delegationen för jämställdhet mellan män och kvinnor har till uppgift att samordna och stimulera aktiviteter i Sverige med anslutning till kvinnoåret.

Centerns partimotion samt en motion av herr Lothigius behandlar u-hjälpens ekologiska aspekter.

Utskottet anser att u-ländernas mest pressande miljöproblem oftast ligger i deras fattigdom, i bristen på drickbart vatten, i dålig kost och undermåliga bostäder. Även inom jordbruket är det i allmänhet fattigdomen som orsakar miljöproblemen. För att få fram årliga skördar tvingas bönderna bruka jorden på ett sätt som leder till jordförstöring och erosion. Dessa problem avhjälpas bäst genom att levnadsstandarden för folkflertalet höjs. Enligt gällande riktlinjer genomförs svenska insatser i u-länderna på ett sådant sätt att de ekologiska effekterna blir så gynnsamma som möjligt. Ingen svensk medverkan sker i projekt med uppenbart miljöskadliga effekter. U-ländernas egen kompetens på det ekologiska området stärks genom att expertis ställs till förfogande och genom stöd till utbildning och forskning inom området. Motionärernas syften är alltså väl tillgodosedda.

Herr Gillström har i sin motion tagit upp frågan om specialundervisningen i u-länderna.

Sverige har vid flera tillfällen i UNESCO:s generalförsamling framhållit vikten av att handikappade erbjuds möjligheter att delta i utbildning och kulturaktiviteter. År 1968 upprättades en särskild fond, som skulle bidra till finansieringen av specialundervisningen. Verksamheten har dock i huvudsak finansierats över den reguljära budgeten. Intresset för specialundervisning har ökat i många u-länder. Utskottet finner det därför befogat att Sverige inom UNESCO återigen aktualiserar frågan.

Svenska insatser i samarbete med UNESCO – s. k. multibiprojekt – kan självfallet bli aktuella, om ett mottagarland så önskar.

Herr talman! Jag ber härmed att få yrka bifall till utskottets hemställan i här berörda delar.

Herr MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Utskottet återoppar statsutskottets utlåtande 1969:62. Efter vad jag kan förstå måste det gälla 1969:82 i fråga om bistånd till Eritreas befrielsefront. I det utlåtandet sägs: "Utskottet kan i princip tillstyrka ytterligare insatser av detta slag med beaktande av att utformningen av svenskt statligt bistånd ej kan tillåtas komma i konflikt med den folkrättsliga regeln att ingen stat har rätt att ingripa i en annan stats inre angelägenheter."

Nu vill jag fråga fru Frändås: Skriver fru Frändås under på detta uttalande från statsutskottet när det gäller Etiopien och Eritrea? Menar fru Frändås också att Eritrea är en del av Etiopien? Eller är det på det sättet att det handlar om två stater och att Etiopien har annekterat Eritrea?

Fru Frändås hänvisar till att OAU inte har sagt någonting i den här frågan eller engagerat sig i den. Det kan ju bero på att denna organisation inte vill erkänna att den har en medlemsstat, Etiopien, som har annekterat en annan stat. Men behöver Sverige acceptera den värdering som denna organisation gör?

Jag vill fråga: Hur ser fru Frändås på detta med Eritrea och Etiopien? Är det en etiopisk inre angelägenhet eller är det en konflikt mellan två stater?

Fru FRÄNDÅS (s) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller övriga befrielsekrörelser i södra Afrika följer vi OAU:s rekommendationer. Det gäller MPLA, SWAPO, ZANU, ZAPU och ANC. Utskottet har ansett att samma regel bör gälla Eritreas befrielsefront.

Herr MÅBRINK (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det var inte svar på frågan. Jag vill veta hur fru Frändås nu ser på problemet. Är den här konflikten och det här kriget som nu pågår i Eritrea en inre etiopisk angelägenhet? Eller delar fru Frändås den uppfattning som jag har fört fram här, att det handlar om en konflikt mellan två stater?

År 1952 bekräftade ändå FN att Eritrea inte har någonting gemensamt med Etiopien eller någon del av Etiopien – då man skapade den här kompromissen med en federation mellan Eritrea och Etiopien, som ju började gälla 1952 och som sedan kejsar Haile Selassie bröt mot 1962, när han helt enkelt bara annekterade Eritrea.

Fru FRÄNDÅS (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag upprepar att Afrikas övriga stater skulle uppfatta stöd till ELF som inblandning i Etiopiens inre angelägenheter, eftersom inte OAU eller någon av dess medlemsstater har rekommenderat stöd till ELF.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Herr KOMSTEDT (m):

Herr talman! Under de år jag tillhört riksdagen har jag stått på den sida som hävdar vårt ansvar gentemot de fattiga länderna. Min inställning i detta väsentliga avseende kan alltså inte ifrågasättas. I motioner och inlägg i kammaren har jag flera år hävdat att förståelsen inte är lika fullständig bland stora delar av svenska folket.

Som ett led i strävan att öka förståelsen för u-hjälpen bland svenska skattebetalare hävdar jag därför i år liksom tidigare att den svenska u-hjälpen i större omfattning borde inriktas på varubistånd.

När riksdagen i december förra året diskuterade om den svenska katastrofinsatsen skulle ökas med den tillfälliga vete-hjälpen, hade det förekommit ett upprop där hundratusentals svenskar skrivit sina namn. Den manifestationen från de många människorna att vi skulle skänka av vårt veteöverskott tar jag som ett klart ställningstagande för att svenska folket är intresserat av ett ökat varubistånd.

I motionen 1157 till årets riksdag har jag hemställt "att riksdagen uttalar sig till förmån för att en ökad andel av den svenska u-hjälpen bör utgå i form av varor och tjänster från svenska företag". Motionen avstyrks av utrikesutskottet med motiveringen att liknande motioner har framförts och avslagits tidigare år. Ja, det är ett sätt att resonera. Men det är också utrikesutskottets svar till de många svenskar som i december så klart uttalade hur de ville se u-landshjälpen utformad.

Det är ganska märkligt att inte utrikesutskottet är villigt att bidra till en större förståelse för u-landshjälpen hos svenska folket. När utskottet avfärdar motionen med motiveringen att motioner med detta innehåll väckts tidigare har utskottet samtidigt sagt till de många som skrev på uppropet i våra kyrkor att man inte är beredd att lyssna. Det är ett ganska ansvarslost och farligt resonemang som utrikesutskottet för och som kammaren förmodligen kommer att ansluta sig till om en stund.

Jag vill också deklarerat att jag instämmer med de talare som tidigare i dag har pläderat för att vårt bistånd i större omfattning borde kanaliseras genom missionen och liknande organ. Det är organisationer som har lång erfarenhet ute i mottagarländerna – en erfarenhet som alltså finns tillgänglig ganska billigt.

Herr talman! De miljoner som i denna stund svälter på olika ställen i vår värld får det inte bättre genom långa deklARATIONER i kammaren utan endast genom konkret praktiskt handlande.

Jag ber att få yrka bifall till motionen 1157.

Herr OLSSON i Kil (fp):

Herr talman! I denna långa debatt är det en sak som jag finner särskilt märklig, och det är hur moderater och socialdemokrater kan undgå att tala om vad de vill göra med det veteöverskott på 185 000 ton som visar sig återstå vid sluträkningen i april.

När vi i december förde en debatt under en hel dag om veteöverskottet och enprocentsmålet slutade den debatten med bestämda löften från mo-

derater, centerpartister och socialdemokrater att låta vartenda överskottskorn av vete gå till hungerländerna. Centerpartiet har följt upp detta löfte under våren. Men vad har moderaterna och socialdemokraterna gjort?

Inför den stora, engagerade opinion som vände sig till riksdagen lovade i december Arne Geijer att det överskott som visade sig finnas i april skulle levereras till u-länderna.

Herr Carlshamre, moderaterna, gjorde en tolkning av innebörden i majoritetens ställningstagande som var mycket långtgående. Han sade att "utskottets skrivning skall tolkas så att för det första varje kilo veteöverskott som kan finnas i Sverige skall ställas till de svältande folkens förfogande. För det andra skall detta ske utan onödigt dröjsmål genom en snabb inventering av hur mycket som kan finnas och genom alla åtgärder för att snabbt skaffa fram tonnage och annat som behövs för att få i väg veteöverskottet. När vi för det tredje vet hur stort överskottet är och vi kan lå i väg det skall det icke komma att fattas pengar."

I den här tolkningen, som samtidigt var en långtgående utfästelse från moderathåll och en förutsättning för att de skulle rösta med utskottet, instämde moderatgruppen. Några röstade med oss i frågan. Betydde inte detta någonting? Nu finns det 185 000 ton kvar av överskottet. Vad vill moderaterna mot den här bakgrunden göra av löftet i december?

Många av oss hade intrycket under den s. k. vetedebatten att man från de andra partiernas sida försökte hitta vägar att klara sig ur en besvärlig knipa snarare än vägar att bistå människor som svält i en mer förfärande omfattning än någonsin tidigare. Tyvärr tycks detta besannas.

"Varje kilo veteöverskott som kan finnas i Sverige skall ställas till de svältande folkens förfogande", hävdade herr Carlshamre i december förra året och tillade att till detta "icke skall komma att fattas pengar". Var detta bara ett tricksande inför en stark kristen opinion? Eller är ni nu med på att anslå pengarna? Ni är faktiskt skyldiga de hundratusentals människor, som gav sin opinionsyttring i december och hörde era löften, ett besked nu.

Detsamma gäller socialdemokraterna. Er främste företrädare i debatten lovade att det veteöverskott som visade sig finnas i april skulle levereras till u-länderna. Ni röstade för ett betänkande där det stod att regeringens uttalande våren 1974 om extra stöd till de hårdast drabbade u-länderna för att samtidigt nå enprocentsmålet stod fast. Och en del av er lovade t. o. m. att återkomma med motioner i januari i år, om regeringen svek. Men det väcktes inga motioner. Det är inte bara ett svek i sak. Det är faktiskt en demokratisk oansändighet att i december ge så klara löften till en starkt engagerad opinion och sedan i april inte ge ett ord, inte ett öre, inte ett vetekorn.

Av allt att döma kommer enprocentsmålet inte att nås i rätt tid. Riksdagen sviker sitt sju gånger givna löfte och berövar u-länderna utlovade 500 milj. kr., just det år då de länderna är i störst behov av hjälp. Ändå tror jag det är fel att säga att enprocentsplanen har saknat betydelse.

Den har haft stor betydelse. Den har lagt ett golv som inte ens de mest välfärdsconservativa kunnat krypa under. Planen har inte uppfyllts fullt ut, men *utan* planen hade höjningarna av biståndet gått i betydligt långsammare takt. Konjunkturerna har fått påverka biståndsnivån för mycket, men *utan* en plan hade biståndet kanske minskat under dåliga tider. Regeringen har tagit chansen att med moderaternas stöd öka biståndet så långsamt som möjligt. Men *utan* enprocentsplanen hade de saktfärdiga kunnat fördröja den praktiska solidariteten mycket längre. Därför är det naturligt att de återhållsamma nu söker undvika att få en ny plan som tvingar dem att gå vidare. Och därför är det också nödvändigt att få en ny plan som garanterar att Sverige går vidare.

Genom dagens beslut kommer riksdagen av allt att döma att slutgiltigt följa regeringen i sveket mot enprocentslöftet. Målet kommer att nås ett år för sent. Men i samma ögonblick som enprocentsdebatten slutar i denna riksdag börjar nästa viktiga debatt: Skall den enda procenten bli ett slutmål, eller skall den bli en etapp på vägen mot större insatser?

Folkpartiet begär att riksdagen redan nu skall slå fast, att anslagen för offentligt bistånd bör utgöra en växande andel av vårt lands samlade resurser även i fortsättningen. Folkpartiet har också angivit en metodik för fortsatta ökning, som bygger på att Sverige i fortsättningen kan klara samma anslagsökningar som vi i genomsnitt har klarat under halva 1970-talet i fast penningvärde. Tillämpas den metodiken innebär det att Sverige under 1980-talet når en fördubbling av vårt u-landsbistånd.

År 1968, när riksdagen beslutade om enprocentsplanen, var alla ense om att enprocentsmålet var ett etappmål. År 1975 står folkpartiet ensamt för den uppfattningen. Det är beklagligt för saken men inte besvärande för folkpartiet, ty vår uppfattning hör framtiden till.

Inte kan det vara ett uttryck för praktisk solidaritet att som regeringen, moderata samlingspartiet och centerpartiet gå in för att biståndet de närmaste åren skall sjunka i fast penningvärde, vilket regeringens planeringsramar innebär. Inte kan det vara ett uttryck för en växande internationell gemenskap att Sverige i framtiden bara skall låta sitt bistånd öka med en enda futtig hundradel av svenska folkets standardökning varje år. Är det verkligen bara folkpartisterna i hela denna riksdag som anser att Sverige bör orka med mer under kommande år än att avstå en hundradel av standardökningen i ökat bistånd?

Nu räcker det inte längre med de välmenande fraserna, nu krävs konkret handling, konstaterade Inga Thorsson från den här talarstolen tidigare i dag. Rösta för ett uttalande av riksdagen om att det svenska biståndet skall växa som andel av våra samlade resurser också i fortsättningen! Det är en konkret handling som för framåt mot en rättvisare värld.

Herr HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Olsson i Kil måtte inte ha följt med i debatten. Om han gjort det, hade han kunnat observera att det citat av herr Carls-hamres anförande i december som han läste upp redan hade upplästs

tidigare i dag. Dessutom var det inte hela moderatgruppen som instämde i herr Carlshamres anförande – det var några. Herr Olsson är skyldig kammaren en förklaring varför han inte orkar läsa protokollet innan han tar till orda i kammaren.

Sedan vill jag också säga till herr Olsson att när det gäller ramar för kommande bistånd står det uttryckligen i utskottets uttalande att vad som angivits är att betrakta som *minimiramor*.

Herr OLSSON i Kil (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är sant att herr Hernelius inte tillhörde dem som instämde i herr Carlshamres anförande. Därför gäller inte vad jag har sagt herr Hernelius. Men alla i den moderata gruppen som instämde måste ju ha delat herr Carlshamres mening. Även om detta har omnämnts från talarstolen tidigare i dag, så har vi ändå inte fått ett *svår* på hur man skall uppfylla löftet som gavs i december, det löfte som gavs av herr Carlshamre från den här talarstolen med många instämmanden från den moderata gruppen. Herr Hernelius skall alltså inte känna sig träffad, men nog borde väl någon av alla de moderater som instämde i herr Carlshamres anförande våga stå upp och förklara varför man svikit sitt löfte från december.

Herr HERNELIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Nyss var det alla i gruppen som instämde. Nu var det många. Om en stund blir det väl, som det var, några. Läs protokollet!

Herr SVENSSON i Kungälv (s):

Herr talman! Det är med en blandning av tillfredsställelse och besvikelse som jag noterar att Sverige når sin mångomtalade enprocents-satsning för u-landssamarbetet nästa budgetår och att Sverige nått den internationella utbetalningskvantiteten av 0,7 % redan 1974 – 0,7 % som brukar jämföras med 1 % av bruttonationalinkomsten här hemma.

Min tillfredsställelse beror på att målsnöret är nått – besvikelsen på att det tydligen inte fanns någon möjlighet att få fram den ytterligare halva miljard som vårt löfte här hemma egentligen gällde.

Ty vad är det i själva verket som det har gällt? Jo, att få fram de här pengarna, att betala vad det kostar. Regeringen och berörda utskott har inte velat ta fram de ytterligare pengar som behövdes och som det var fråga om. Medlemmar av centern och folkpartiet har här i dag tagit ganska stora ord i sin mun, men de har egentligen inte bidragit med att plocka fram ett enda öre för u-hjälpen i det här stycket. Såvitt jag vet har heller inte frågan varit uppe i någon av de Hagaöverläggningar som förekommit om skatterna. Och detta är ju en skattefråga. Inte heller i någon motion finns en begäran om finansieringen. Jag tycker det säger allt om den här aktionen.

Klokheten i att binda upp u-landsbidraget till 1 % av bruttonationalprodukten har diskuterats. Vi skall inte göra sådana bindningar, har

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

det hetat.

För min del anser jag att det var lyckligt att vi en gång tog sikte på detta mål. Vi kan vara ganska övertygade om att ifall målet inte funnits där hade andra – inhemska och i världsperspektivet mindre angelägna – behov fått företräde. Givetvis är ett sådant mål oegentligt, jag medger det. Det säger bara att vi är beredda att avstå en del av våra inkomster, men det säger ingenting om behovet, och behovet skall ju vara avgörande. Men då, herr talman, räcker det inte med 1 %, därom kan vi vara alldeles övertygade.

Det har förekommit en het diskussion om katastrofhjälp kontra mera långsiktigt bistånd. Någon enkel motsättning mellan skilda biståndsformer existerar inte på annat sätt – och det är givetvis väsentligt – än att det här måste göras en prioritering. Målet måste vara att den sociala och ekonomiska situationen förbättras så att katastrofhjälpen till slut blir onödig. För att detta skall kunna inträffa måste ofta genomgripande strukturförändringar ske i det samhälle det är fråga om, och det räcker inte med enbart ekonomiskt framåtskridande i vanlig kapitalistisk mening. Det finns otaliga exempel i världen på att rikedom kan leva sida vid sida med den mest skriande fattigdom.

Därför noterar jag med tillfredsställelse att Sverige kunnat ge pengar till olika befrielseörelser i länder där förtrycket härskar. Endast om människorna själva reser sig och genomför ett socialt program kan det lyckas för dem. Inga hjälpsändningar i världen kan i längden rädda en nation utan politisk vilja till social och ekonomisk förnyelse.

I den här debatten har det sagts mycket om missionen. Gunnar Gustafsson och jag har en motion om att Svenska ekumeniska nämnden och Svenska missionsrådet skall få räknas till de organisationer som får generella bidrag för informationsverksamhet. Utskottet hänvisar till den informationsberedning som skall pröva kretsen av bidragsmottagare, och man hänvisar också till den statliga utredning som pågår. Vi får nöja oss med det och hoppas att det kommer att gå bra med den ekumeniska u-landsveckan, som det här är fråga om.

Jag vill, herr talman, till slut bara göra två anmärkningar i anledning av debatten och utskottsbetänkandet på denna punkt.

1. Den upplysningsverksamhet som den ekumeniska u-landsveckan presenterade var mycket djupgående. Jag hänvisar till rubrikerna "Rättvisan kan inte vänta" och "Frihet åt de förtryckta". De rubrikerna var inte bara tomma ord, utan motsvarades av ett innehåll. Den ekumeniska u-landsveckan nådde längre än till kyrkornas folk.

2. Samfundens folk har varit vana att ge, men det skall gärna medges att många varit mer centrerade på barmhärtighet än på rättvisa. Här behöver samfundens folk konfronteras med en social och ekonomisk verklighet som får dem att förstå att det inte räcker med barmhärtighet utan att det också krävs rättvisa. Ekumeniska nämnden har i sitt grundmaterial framhållit det med all önskvärd skärpa. Jag hoppas att detta får genomslagskraft både bland samfundens folk och bland de människor som är

utanför dessa.

Herr talman! U-landsdebatten är inte slut i och med dagens debatt. Vi kommer att få leva med den en lång tid framöver, ty sådan är verkligheten i en värld som trots allt är odelbar och som vi har ett ansvar för!

Överläggningen, som omfattat utrikesutskottets betänkanden nr 3–5, var härmed slutad.

Utrikesutskottets betänkande nr 3

I detta betänkande behandlades motionerna

1975:74 av herr Helén m. fl. (fp), vari hemställdes att riksdagen – med beaktande av vad som i motionen anförts om finansieringen – i syfte att uppnå enprocentmålet och fullfölja Sveriges internationella ansvar beslutade anslå ytterligare 500 milj. kr. för internationellt utvecklings-samarbete under budgetåret 1974/75 – varvid förutsattes att medlen väsentligen användes som stöd till de hårdast drabbade u-länderna, samt

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), vari såvitt nu var i fråga (punkten A. 1) hemställdes att riksdagen beslutade att anslå 500 milj. kr. på tilläggsstat under innevarande budgetår för livsmedelsbistånd i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle avslå motionen 1975:74 samt motionen 1975:729, i vad avsåg tilläggsstat under innevarande budgetår för livsmedelsbistånd m. m.

Reservation hade avgivits av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson (c), fru Nilsson i Kristianstad (c) samt herrar Korpås (c), Karlsson i Mariefred (c) och Ångström (fp) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975:74 och 1975:729, såvitt nu var i fråga, beslutade anslå ytterligare 500 milj. kr. på tilläggsstat för budgetåret 1974/75 för internationellt utvecklings-samarbete samt gav regeringen till känna vad reservanterna anført om användningen av dessa medel.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ullsten begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av fru tredje vice tal-
mannen Nettelbrandt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 186
Nej - 107
Avstår - 16

Utrikesutskottets betänkande nr 4

Punkten 1

Anslagsutveckling, planeringsramar m. m.

I propositionen 1975:1 bil. 5 (utrikesdepartementet) hade föreslagits att de samlade anslagen för internationellt utvecklingssamarbete för budgetåret 1975/76 skulle uppgå till 2 860 milj. kr. Detta innebar en ökning på 760 milj. kr. eller med ca 36 % i förhållande till innevarande budgetår. Härigenom beräknades de totala biståndsanslagen motsvara 1 % av bruttonationalprodukten till marknadspris.

Sverige hade under första hälften av 1970-talet procentuellt sett ökat biståndet till u-länderna snabbare än något annat industriland. Sverige skulle också komma att uppfylla FN-åtagandet att i mitten av 1970-talet betala ut 0,7 % av bruttonationalprodukten till marknadspris i bistånd.

Beräkningen av planeringsramarna för biståndsanslagen hade tidigare gjorts med utgångspunkt i riksdagens beslut att anslagen skulle öka i absoluta tal minst lika mycket som under löpande budgetår. Denna planeringsmetod var nu inte längre tillämplig. Föredragande statsrådet förordade därför att planeringsramarna för budgetåren 1976/77 och 1977/78 beräknades till 2 950 milj. kr. resp. 3 050 milj. kr. Härigenom erhöles ett tillfredsställande underlag för planeringen av utvecklingsbiståndet.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande totala planeringsramar (punkt B. 13 a),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om planeringsramarna för det svenska biståndet budgetåren 1976/77 och 1977/78 (punkt 9) samt att riksdagen uttalade sig för att de statliga anslagen till u-landsbistånd borde utgöra en växande andel av Sveriges samlade resurser även efter det budgetår då vi nådde upp till en procent av bruttonationalprodukten i bistånd (punkt 10), samt

1975:1163 av herr Olsson i Kil (fp), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde att till innevarande riksmöte få förslag till planeringsramar för den svenska biståndsverksamheten, som innebar ett uppnående av tvåprocentsmålet i början av 1980-talet.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg totala planeringsramar, besvarad med vad utskottet anfört,
2. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg planeringsramarna för budgetåren 1976/77 och 1977/78, besvarad med vad utskottet anfört,
3. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg anslagsutveckling efter uppnåendet av enprocentsmålet, besvarad med vad utskottet anfört,
4. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:1163.

Reservation hade avgivits

1. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 2, 3 och 4 bort hemställa
2. att riksdagen med bifall till motionen 1975:730 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanternas anfört om planeringsramarna för det svenska biståndet budgetåren 1976/77 och 1977/78,
3. att riksdagen med bifall till motionen 1975:730 uttalade sig för att de statliga anslagen till u-landsbistånd borde utgöra en växande andel av Sveriges samlade resurser även efter det budgetår då vi nådde upp till en procent av bruttonationalprodukten i anslag till offentligt bistånd,
4. att riksdagen ansåg motionen 1975:1163 besvarad med vad reservanternas anfört.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2 - 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 1 mom. 2-4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru tredje vice talmannen

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Nettelbrandt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 273

Nej - 30

Avstår - 6

Punkten 2

Biståndsanslagets uppdelning

I denna punkt hade behandlats motionen 1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), vari såvitt nu var i fråga hemställt att riksdagen begärde att regeringen inför budgetarbetet avseende budgetåret 1976/77 ändrade den nuvarande anslagsuppdelningen på utrikeshuvudtiteln i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 43).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730 (punkten 43), i vad avsåg ändrad anslagsuppdelning på utrikeshuvudtiteln.

Reservation hade avgivits

2. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:730 (punkten 43) begärde att regeringen inför budgetarbetet avseende budgetåret 1976/77 ändrade den nuvarande anslagsuppdelningen på utrikeshuvudtiteln i enlighet med vad reservanterna anført.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarerna bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarerna bifallit reservationen nr 2 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarernas ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Punkten 3

Biståndsutfästelser

Regeringen hade erhållit riksdagens bemyndigande (prop. 1972:1 bil. 5 s. 41, UU 1972:6, rskr 1972:135) att göra bilaterala biståndsutfästelser för fem framförlliggande budgetår till ett belopp som förutom ingående

ointecknad reservation svarade mot högst fyra gånger det bilaterala anslaget för det löpande budgetåret. Detta skulle med utgångspunkt i nuvarande förslag till anslag ge regeringen fullmakt att göra bilaterala biståndsutfästelser om totalt 6 945 milj. kr. för perioden 1975/76–1979/80.

I denna punkt hade behandlats motionen 1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), vari såvitt nu var i fråga hemställt att riksdagen uttalade att till regeringen tidigare lämnad fullmakt om bilaterala utfästelser för fem framförliggande budgetår icke längre skulle gälla (punkt 12).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:246, såvitt avsåg bilaterala biståndsutfästelser, besvarad med vad utskottet anfört,

2. att riksdagen gav regeringen till känna vad utskottet anfört om inhämtande av riksdagens godkännande i vissa fall av ökade planeringsramar och avtal om nya insatser,

3. att riksdagen skulle anhålla om förslag till ändrat innehåll i bemyndigandet att göra bilaterala biståndsutfästelser.

Reservation hade avgivits

3. av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samliga s) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg yrkandet att viss fullmakt inte längre skulle gälla.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Arne Geijer i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 154

Nej – 154

Avstår – 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras ome-

delbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, var-efter på herr talmannens anmodan herr Lindahl i Hamburgsund (fp) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 3 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

Punkten 4

Allmänt om biståndets inriktning och utformning

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställa att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Biståndspolitikens utformning" anförts beträffande behovet att utforma en biståndspolitik som främjade en utveckling i riktning mot ett decentraliserat samhälle (punkt B.1), att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Ett globalt jämlikhetsprogram" anförts beträffande behovet att nationellt och internationellt fastställa ett långsiktigt program för att uppnå global jämlikhet och Sveriges roll i detta sammanhang (punkt B.2), att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Sveriges roll i internationellt biståndsarbete" anförts beträffande svenskt stöd till de strävanden som blev resultatet av FN:s särskilda generalförsamling våren 1974 (punkt B.3), att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Sveriges biståndssamarbete" anförts beträffande de fördelningspolitiska aspekterna vid utformningen av konkreta svenska biståndsinsatser (punkt B.4),

1975:730 av herr Helén m. fl., i vad avsåg hemställa att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande allmän inriktning av den svenska u-landspolitiken (punkt 1), samt

1975:734 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställa att riksdagen hos regeringen begärde att den svenska biståndspolitik utformades med beaktande av följande: att biståndet omfördelades så att stödet till reaktionära regimer helt upphörde och att de resurser som därvid frigjordes användes till stöd åt progressiva stater och nationella och sociala befrielseströrelser (punkt 1).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionerna 1975:729 och 730, i vad avsåg biståndets allmänna inriktning och utformning, besvarade med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:734, i vad avsåg biståndets omfördelning.

Reservation hade avgivits

4. av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adams-son, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samtliga s) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanternas angivna lydelse.

H e m s t ä l l a n

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 734 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkens bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarkens bifallit motionen nr 734 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 293
Nej - 16
Avstår - 1

M o t i v e r i n g e n

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 4 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Arne Geijer i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkens bifaller utrikesutskottets motivering i betänkandet nr 4 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarkens godkänt utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 4 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 154
Avstår - 2

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, var- efter på herr talmannens anmodan herr Nordstrandh (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll god- känt utskottets motivering.

Punkten 5

*Principiella frågor rörande ländervalet, insatser i vissa kategorier av länder
m. m.*

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att svenskt biståndsarbete framför allt borde inriktas på de fattigaste länderna (punkt 1), samt

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Länderval - länderramar" anförts beträffande principerna för val av länder med vilka Sverige öns- kade inleda biståndssamarbete (punkt B.14 a).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:246, i vad avsåg länderinriktning- en av svenskt biståndsarbete, besvarad med vad utskottet anförde,
2. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg principer för ländervalet, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits

5. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, såvitt nu var i fråga, uttalade att svenskt biståndsarbete framför allt borde inriktas på de fat- tigaste länderna.

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re- servationen nr 5 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Tu- resson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringspro- position:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i be- tänkandet nr 4 punkten 5 mom. 1 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 263
Nej – 45
Avstår – 2

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

M o m. 2

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 6

Insatser i enskilda mottagarländer

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att anslaget till Cuba överfördes till verkligt behövande länder samt till särskilda insatser för de svältande (punkt 5), att riksdagen gav till känna vad i motionen anförts beträffande biståndet till Etiopien (punkt 6), att riksdagen hemställde att förhandlingar upptogs med Nordvietnams regering i syfte att möjliggöra att ansvaret för det så kallade skogsindustriprojektet snarast möjligt övertogs av nordvietnameserna själva i enlighet med vad i motionen anförts (punkt 7), att riksdagen hemställde att till Sydvietnam i dess helhet utgick anslag på sätt som angetts i motionen (punkt 8) och att riksdagen hemställde att i fråga om utvecklingssamarbetet med Angola och Moçambique beaktades vad i motionen anförts (punkt 9) samt att riksdagen hemställde att inom ramen för beviljade anslag avsattes för Bangladesh 100 milj. kr., Botswana 45 milj. kr., Nordvietnam 210 milj. kr., Etiopien 50 milj. kr., Guinea-Bissau 35 milj. kr., Indien 230 milj. kr., Kenya 70 milj. kr., Lesotho 8 milj. kr., Pakistan 30 milj. kr., Sri Lanka 35 milj. kr., Sudan 20 milj. kr., Swaziland 8 milj. kr., Tanzania 200 milj. kr., Tunisien 40 milj. kr. och Zambia 45 milj. kr. (punkt 10),

1975:248 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle anslå 25 milj. kr. till befrielse rörelsen MPLA i Angola för budgetåret 1975/76, (punkt 1) och att biståndet gavs villkorslöst utan bindningar till särskilda ändamål (punkt 2),

1975:250 av herr Hermansson m. fl. (vpk),

1975:251 av herr Hermansson m. fl. (vpk),

1975:330 av herrar Lundgren (s) och Gustavsson i Nässjö (s),

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att för budgetåret 1975/76 fastställa planeringsram för Demokratiska republiken Vietnam till 210 milj. kr., för Tanzania till 210 milj. kr., för det självständiga Angola till 5 milj. kr., för Cuba till 50 milj. kr., för Indien till 260 milj. kr. samt för Bangladesh till 130 milj. kr. (punkt A.2) och att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Länderval – länderramar" anförts beträffande b) det framtida bistånds-

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

samarbetet med Sudan och Pakistan, c) åtgärder för att motverka de negativa konsekvenserna av satsningen på ett papperskombinat i Demokratiska republiken Vietnam, d) förutsättningarna för ökade insatser i Tanzania (punkt B.14),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen begärde att Lesotho och Swaziland i fortsättningen skulle komma att ingå bland programländerna för svenskt bistånd (punkt 14), att riksdagen begärde att Angola, när det blev självständigt, gjordes till programland för svenskt bistånd (punkt 15), att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om fördelningen av det svenska biståndet till Angola (punkt 16), att riksdagen begärde att en undersökning av förutsättningarna för ökat bistånd till Sudan snarast förelades riksdagen (punkt 17), att riksdagen beslutade om en i förhållande till regeringens förslag med 20 milj. kr. förhöjd planeringsram för Indien på 250 milj. kr. för budgetåret 1975/76 (punkt 18), att riksdagen beslutade om en i förhållande till regeringens förslag med 20 milj. kr. förhöjd planeringsram för Bangladesh på 120 milj. kr. för budgetåret 1975/76 (punkt 19), att riksdagen beslutade om en i förhållande till regeringens förslag med 10 milj. kr. förhöjd planeringsram för Zambia på 65 milj. kr. för budgetåret 1975/76 (punkt 20), att riksdagen beslutade om en i förhållande till regeringens förslag med 10 milj. kr. förhöjd planeringsram för Botswana på 50 milj. kr. för budgetåret 1975/76 (punkt 21) och att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd via Frikyrkan Hjälper till humanitära insatser i Sydvietnam (punkt 22),

1975:732 av herr Hermansson m. fl. (vpk) såvitt här var i fråga (punkterna 1 och 2) samt

1975:733 av herr Hermansson m. fl. (vpk).

Utskottet avsåg att återkomma i samband med medelsanvisningen under punkten 27 (Bilateralt utvecklingssamarbete) om yrkandena i dels motionen 248, i vad avsåg beräkning av medel för befrielseörelsen MPLA, dels motionerna 250, 251, 732 och 733.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:246, i vad avsåg utvecklingssamarbete med Angola och Moçambique, besvarad med vad utskottet anförde,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:248, i vad avsåg villkorlös stöd till MPLA,
3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:729, i vad avsåg beräkning av planeringsram för Angola,
4. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg Angola som programland för svenskt bistånd,
5. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg fördelningen av det svenska biståndet till Angola, besvarad med vad utskottet anförde,

6. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975:729 och 1975:730, i vad avsåg planeringsram för Bangladesh,
7. att riksdagen med anledning av motionen 1975:246 och med avslag på motionen 1975:730, båda såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna vad utskottet anfört om planeringsram för Botswana,
8. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg biståndet till Cuba,
9. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Cuba,
10. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg vissa förhandlingar med Demokratiska Republiken Vietnams regering,
11. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975:246 och 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Demokratiska Republiken Vietnam,
12. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:729, i vad avsåg papperskombinatet i Demokratiska Republiken Vietnam,
13. att riksdagen ansåg motionen 1975:246, i vad avsåg bistånd till Etiopien, besvarad med vad utskottet anfört,
14. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Guinea-Bissau,
15. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975:729 och 1975:730, i vad avsåg planeringsram för Indien,
16. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Kenya,
17. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg Lesotho och Swaziland som programländer för svenskt bistånd,
18. att riksdagen med anledning av motionen 1975:246 gav regeringen till känna vad utskottet anfört angående planeringsram för Pakistan,
19. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg det framtida biståndet till Pakistan, besvarad med vad utskottet anfört,
20. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:330 angående framtida bistånd till Peru,
21. att riksdagen ansåg motionerna 1975:246, 1975:729 och 1975:730, i vad avsåg bistånd till Sudan, besvarade med vad utskottet anfört,
22. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg biståndet till Sydvietnam,
23. att riksdagen med anledning av motionen 1975:730, i vad avsåg stöd via Frikyrkan Hjälper till humanitära insatser i Sydvietnam genom De förenade buddistkyrkorna, gav regeringen till känna vad utskottet anfört,
24. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Tanzania,
25. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Tanzania,
26. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:729, i vad avsåg förutsättningar för ökade insatser i Tanzania,
27. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Zambia,

28. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg planeringsram för Zambia.

Reservationer hade avgivits

6. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson (c) och herr Antonsson (c), fru Nilsson i Kristianstad (c) samt herrar Korpås (c) och Ångström (fp) som ansett att utskottet under 3 och 4 bort hemställa

3. att riksdagen med bifall till motionen 1975:729, i vad avsåg planeringsram för det självständiga Angola, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

4. att riksdagen med bifall till motionen 1975:730 beslutade uppmana regeringen att snarast efter Angolas självständighet uppta förhandlingar med det självständiga Angola om biståndssamarbetets inriktning och utformning,

7. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson (c) och herr Antonsson (c), fru Nilsson i Kristianstad (c) samt herrar Korpås (c) och Ångström (fp) som ansett att utskottet under 6 bort hemställa

att utskottet med anledning av motionerna 1975:729 och 1975:730, i vad avsåg planeringsram för Bangladesh, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

8. av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Cuba, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

9. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg biståndet till Cuba, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

10. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 11 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975:246 och 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Demokratiska Republiken Vietnam, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

11. av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som ansett att utskottet under 11 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1975:729 och 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Demokratiska Republiken Vietnam, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

12. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 10 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg upptagande av förhandlingar med Demokratiska Republiken Vietnam om skogsindustriprojektet, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

13. av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som ansett att utskottet under 12 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:729, såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde beträffande åtgärder för att motverka de negativa konsekvenserna av satsningen på ett papperskombinat i Demokratiska Republiken Vietnam,

14. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 14 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Guinea-Bissau, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

15. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson (c) och herr Antonsson (c), fru Nilsson i Kristianstad (c) samt herrar Korpås (c) och Ångström (fp) som ansett att utskottet under 15 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1975:729 och 1975:730, i vad avsåg planeringsramar för Indien, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

16. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 16 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Kenya, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

17. av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samtliga s) som ansett att utskottet under 18 bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Pakistan,

18. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 24 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Tanzania, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

19. av herr förste vice talmannen Bengtson och herr Antonsson, fru Nilsson i Kristianstad samt herr Korpås (samtliga c) som ansett att utskottet under 25 och 26 bort hemställa

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

25. att riksdagen med bifall till motionen 1975:729, i vad avsåg planeringsram för Tanzania, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

26. att riksdagen med anledning av motionen 1975:729, såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde angående förutsättningen för ökade insatser i Tanzania,

20. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 27 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg planeringsram för Zambia, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

21. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 28 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:730, i vad avsåg planeringsram för Zambia, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde,

22. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 22 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246 gav regeringen till känna vad reservanterna anförde beträffande hjälpsatser i Sydvietnam,

23. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 17 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:730, i vad avsåg begäran att Lesotho och Swaziland i fortsättningen skulle ingå bland programländerna för svenskt bistånd, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samtliga s).

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 248 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 248 i motsvarande del.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 291
Nej - 16
Avstår - 1

M o m. 3 o c h 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 3 och 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 199
Nej - 110
Avstår - 1

M o m. 5

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde röst-

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 199
Nej - 110
Avstår - 1

M o m. 7

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 8 o c h 9

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 8 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. samt 3:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 9 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Turesson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Turesson begärt votering även beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 8 och 9 antar utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 8 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 9 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 85
Nej - 46
Avstår - 179

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 8 och 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 8 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 180
Nej - 84
Avstår - 46

M o m . 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 10 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 263
Nej - 45
Avstår - 1

M o m . 11

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 11 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. samt 3:o) reservationen nr 10 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Turesson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Turesson begärt votering även beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 11 antar reservationen nr 11 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit reservationen nr 10 av herrar Hernelius och Turesson.

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 81
Nej - 46
Avstår - 183

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 11 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 187
Nej - 76
Avstår - 47

M o m. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 12 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 183
Nej - 80
Avstår - 47

M o m. 13

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 14 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 262
Nej - 45
Avstår - 2

M o m. 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 15 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 197
Nej - 109
Avstår - 3

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

M o m. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 16 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 261

Nej - 45

Avstår - 2

M o m. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 23 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Arne Geijer i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 18 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 153

Nej - 153

Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, var-efter på herr talmannens anmodan fru André (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 17 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

M o m. 19-21

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 22 och 23

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 22 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 22 och 23 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till reservationen nr 22 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	-	258
Nej	-	45
Avstår	-	4

M o m. 24-26

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 19 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. samt 3:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 18 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Korpås begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Turesson

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 24–26 antar utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till reservationen nr 19 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till reservationen nr 18 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 79
Nej – 45
Avstår – 185

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 6 mom. 24–26 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till reservationen nr 19 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Korpås begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 185
Nej – 101
Avstår – 23

M o m. 27 och 28

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 20 av herrar Hernelius och Turesson samt 3:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen nr 21 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad.

*Punkten 7**Humanitärt bistånd och utbildningsstöd till befrielseörelser i Afrika*

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om större och mer kontinuerliga bidrag till befrielseörelserna i Rhodesia, Namibia och Sydafrika (punkt 24),

1975:1152 av herr Hermansson m. fl. (vpk), såvitt nu var i fråga (punkt 3),

1975:1153 av herr Hermansson m. fl. (vpk), samt

1975:1165 av herrar Olsson i Kil (fp) och Ahlmark (fp), vari hemställts att riksdagen beslutade ge regeringen i uppdrag att ta upp förhandlingar med befrielseörelserna i Sydafrika, Namibia och Rhodesia om långtidsavtal som säkerställde ett snabbt växande svenskt bistånd.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg bidrag till befrielseörelserna i Rhodesia, Namibia och Sydafrika, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen ansåg motionen 1975:1165 besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottets hemställan angående yrkandena i motionen 1152, i vad avsåg anslaget till ANC i Sydafrika, samt motionen 1153, i vad avsåg anslaget till den eritreanska befrielseörelsen, redovisades under punkten 27 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Reservation hade avgivits

24. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen – med bifall till motionen 1975:730, i vad avsåg Sveriges bistånd till befrielseörelserna i södra Afrika – gav regeringen till känna vad reservanterna anförde.

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 24 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8

Utskottets hemställan bifölls.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Punkten 9

Stöd till internationella biståndsprogram

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställa att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om svenskt stöd till Internationella Utvecklingsfonden, IDA, (punkt 11) samt att riksdagen uttalade sig för ökat stöd till FN:s ombildade kapitalfond för insatser i de minst utvecklade u-länderna i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 13).

1975:731 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställa att riksdagen avvisade begäran under punkt C 1 i budgetpropositionens bilaga 5 om 284,6 milj. kr. till IDA och de regionala utvecklingsbankerna samt att riksdagen beslutade om Sveriges utträde ur Världsbanksgruppen, samt

1975:1154 av herr Olof Johansson i Stockholm m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade att bemyndiga regeringen att utbetala 252,1 milj. kr. till Internationella Utvecklingsfonden (IDA) först om Världsbanksgruppen garanterade att inga beslut om bistånd kom att fattas gällande Saigon-regimen i Sydvietnam eller Chile (punkt 1) samt att riksdagen beslutade att hos regeringen begära förslag om annullering av överenskommelsen om den fjärde påfyllnaden till IDA, om Världsbanksgruppen beslutade om bistånd till Saigon-regimen i Sydvietnam eller Chile före 1 juli 1976 under förutsättning att överenskommelsen om påfyllnaden vid beslutstidpunkten trätt i kraft (punkt 2), samt att uppdra åt regeringen att ta initiativ till överläggningar med industri- och oljeproducentländer som hade intresse för att i likhet med Sverige lämna bidrag till FN:s särskilda fond och därmed fullfölja FN-beslutet (punkt 3).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg stöd till Internationella utvecklingsfonden (IDA), om ökat stöd till FN:s kapitalfond, besvarad med vad utskottet anført,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:731, i vad avsåg utträde ur Världsbanksgruppen,

3. att riksdagen ansåg motionen 1975:1154, i vad avsåg utbetalning av 252,1 milj. kr. till Internationella utvecklingsfonden (IDA), besvarad med vad utskottet anført,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:1154, i vad avsåg förslag om annullering av överenskommelsen om den fjärde påfyllnaden till IDA,

5. att riksdagen ansåg motionen 1975:1154, i vad avsåg överläggningar om bidrag till FN:s särskilda fond, besvarad med vad utskottet anført.

Utskottets hemställan angående yrkandet i motionen 731, i vad avsåg anslag till IDA och de regionala utvecklingsbankerna, redovisades under punkten 26 (Bidrag till internationella biståndsprogram).

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 731 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 9 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 731 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 16
Avstår - 6

M o m. 3 - 5

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 10

Stöd till enskilda organisationers verksamhet

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle anhålla att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om 50 milj. kr. skulle utgå till missionens och de humanitära organisationernas biståndsverksamhet (punkt 17),

1975:329 av herr Karlehagen (c),

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Fackföreningsrörelsen och Kooperationen" anförts beträffande ökat stöd till uppbyggnad av fackliga och kooperativa organisationer i u-länderna (punkt B.11),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen begärde att bestämmelserna beträffande bidrag genom enskilda organisationer tillämpades med sådan smidighet att hänsyn kunde tas till de stora olikheterna i de frivilliga organisationernas karaktär och resurser (punkt 38) samt att riksdagen uttalade att inga välmotiverade insatser av mission och andra frivilliga organisationer skulle bli utan bidrag på grund av brist på pengar utan att om så behövdes erforderliga medel togs fram genom omfördelning mellan anslag (punkt 39),

1975:1145 av herr Andersson i Nybro m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade som sin principiella uppfattning att uttala att en kraf-

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

tig höjning borde ske av biståndet på kooperationens område, samt 1975:1164 av herrar Olsson i Kil (fp) och Ahlmark (fp), vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till regeringen begärde tillsättandet av en parlamentarisk utredning beträffande ett system för stöd till organisationer i andra länder av det slag som skisserats i motionen och därvid uttalade att utredningsarbetet borde inriktas på att riksdagen senast 1977 skulle kunna fatta beslut i ärendet.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg anslag till missionens och de humanitära organisationernas biståndsverksamhet,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:329,
3. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg ökat stöd till fackliga och kooperativa organisationer i u-länderna, besvarad med vad utskottet anfört,
4. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg bestämmelserna beträffande bidrag till enskilda organisationer, besvarad med vad utskottet anfört,
5. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg bidragsgivning till välmotiverade insatser av enskilda organisationer, besvarad med vad utskottet anfört,
6. att riksdagen ansåg motionen 1975:1145 besvarad med vad utskottet anfört,
7. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:1164.

Reservationer hade avgivits

25. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 4, 5 och 7 bort hemställa

4. att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730 (punkt 38), begärde att bestämmelserna beträffande bidrag genom enskilda organisationer tillämpades med sådan smidighet att hänsyn kunde tas till de stora olikheterna i de frivilliga organisationernas karaktär och resurser,

5. att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730 (punkt 39), som sin mening gav regeringen till känna att inga välmotiverade insatser av missionen och andra frivilliga organisationer skulle bli utan bidrag på grund av brist på pengar utan att om så behövdes erforderliga medel togs fram genom omfördelning mellan anslag,

7. att riksdagen ansåg motionen 1975:1164 besvarad med vad reservanterna anfört,

26. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg anslag till missionens och de humanitära organisationernas biståndsverksamhet, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

27. av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samtliga

s) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse.

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 26 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 10 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 26 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 234
Nej - 72
Avstår - 2

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, dels utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 27 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Arne Geijer i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren i fråga om utrikesutskottets betänkande nr 4 punkten 10 mom. 2 bifaller utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 27 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 152
Nej - 154
Avstår - 3

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

M o m. 3 o c h 6

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 4, 5 o c h 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 25 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 10 mom. 4, 5 och 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 25 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 276
Nej - 30
Avstår - 3

Punkten 11

Forskning

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att organet för utvecklingsforskning gavs en självständig ställning i enlighet med vad i motionen anförts (punkt 13) samt att riksdagen hemställde att inom ramen för beviljade anslag ett belopp på 85 milj. kr. skulle särskilt anslås för utvecklingsforskning (punkt 14),

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Forskning" anförts beträffande

a) ökat stöd till forskning om arbetslöshet och undersysselsättning i u-länderna inom ramen för världssysselsättningsprogrammet (WEP),

b) kravet på att beredningen för u-landsforskningen gavs parlamentarisk representation och att i beredningen också ingick personer med personlig erfarenhet av utvecklingsarbete i u-länderna,

c) kravet på att det svenska stödet till forskning om jordbruksproblem m. m. i u-länderna för kommande budgetår inte fick minskas eller dess värde urholkas genom inflation (punkt B. 10),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att det borde vara möjligt att stödja forskning i u-länderna även direkt, vid sidan av länderramarna (punkt 35), att riksdagen beslutade

om ytterligare en tjänst – på byråchefsnivå – för det till beredningen för u-landsforskning anknutna sekretariatet (punkt 36) samt att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att SIDA skulle ha beredningsansvaret i frågor rörande u-landsforskning (punkt 37),

1975:1147 av herr Fransson m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade att ge regeringen i uppdrag att ge beredningen för u-landsforskning direktiv att prioritera en satsning på u-ländernas energiförsörjning och att en plan för detta utarbetades som kunde ligga till grund för framtida medelstilldelning samt att riksdagen beslutade att forskningsstödet gavs inom ramen för anslaget till u-landsforskning och att satsningen skulle avse utvecklandet av energiförsörjningssystem som baserade sig på de kontinuerliga energikällorna på ett sätt som stod i överensstämmelse med kravet på ekologisk balans och u-ländernas vilja till en oberoende utveckling, samt

1975:1167 av herrar Takman (vpk) och Hermansson (vpk).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg frågan om självständig ställning för organet för utvecklingsforskning,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg anslaget till u-landsforskning,

3. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg forskning inom ramen för världssysselsättningsprogrammet, besvarad med vad utskottet anfört,

4. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg parlamentarisk representation i beredningen för u-landsforskning, besvarad med vad utskottet anfört,

5. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg stöd till forskning om jordbruksproblem, besvarad med vad utskottet anfört,

6. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg stöd till u-landsforskningen vid sidan av länderramarna, besvarad med vad utskottet anfört,

7. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg ytterligare en tjänst inom sekretariatet för u-landsforskning,

8. att riksdagen med anledning av motionen 1975:730, såvitt nu var i fråga, gav regeringen till känna vad utskottet anfört om SIDA:s beredningsansvar rörande u-landsforskning,

9. att riksdagen ansåg motionen 1975:1147 besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets hemställan angående motionen 1167 redovisades under punkten 27 (Bilateralt utvecklingssamarbete).

Reservationer hade avgivits

28. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa

1. att riksdagen skulle bifalla motionen 1975:246, i vad avsåg frågan

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

Internationellt utvecklingssamar- bete

om självständig ställning för organet för utvecklingsforskning.

2. att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg anslaget för u-landsforskning, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

29. av herr Arne Geijer i Stockholm, fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Hellström och Göransson samt fru Frändås (samtliga s) som ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg SIDA:s beredningsansvar rörande u-landsforskning,

30. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 7 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, beslutade om ytterligare en tjänst – på byråchefsnivå – för det till beredningen för u-landsforskning anknutna sekretariatet.

M o m. 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 28 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 11 mom. 1 och 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 28 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	258
Nej	–	45
Avstår	–	5

M o m. 3 – 6

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 30 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 29 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Arne Geijer i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 11 mom. 8 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 29 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 153
Nej - 153
Avstår - 3

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, var- efter på herr talmannens anmodan herr Andersson i Ljung (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 29 av herr Arne Geijer i Stockholm m. fl.

M o m. 9

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 12

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13

U-landsinvesteringar, u-ländernas industrialisering m. m.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Eohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att investeringsgarantisystemet borde utvidgas till att omfatta alla u-länder (punkt 15) samt att riksdagen uttalade att ett utvecklingsbolag borde tillskapas för investeringar i u-länderna, ägt gemensamt av staten och näringslivet (punkt 16).

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "U-

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

ländernas industrialisering" anförts beträffande

- a) utformningen av svenskt stöd till industriutveckling i fattiga länder,
- b) utformningen av investeringsgarantisystemet (punkt B.7),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen begärde att regeringen uppdrog åt biståndspolitiska utredningen att pröva lämpliga vägar för Sverige att bidra till att utveckla för u-ländernas förhållanden avpassad teknik (lagomteknik) (punkt 8), att riksdagen begärde förslag från regeringen om ett vidgat investeringsgarantisystem i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 32), att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om inrättande av ett statligt utvecklingsbolag med uppgift att stödja investeringar i u-länderna samt främjande av förinvesteringsundersökningar under medverkan från svenskt näringsliv (punkt 33) samt att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om delat ägarskap av företag (s. k. joint ventures) samt svensk medverkan till att finna former för överförande av utländska investeringar i u-länder i hemska händer (punkt 34), samt

1975:734 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen hos regeringen begärde att den svenska biståndspolitiken utformades med beaktande av att investeringsgarantisystemet slopades (punkt 3).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionerna 1975:246 och 1975:730, i vad avsåg frågan om utvidgning av investeringsgarantisystemet,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg frågan om utvecklingsbolag, och motionen 1975:730, i vad avsåg frågorna om utvecklingsbolag och förinvesteringsundersökningar,
3. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg u-ländernas industrialisering, besvarad med vad utskottet anförde,
4. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg dels för u-ländernas förhållanden avpassad teknik, dels delat ägarskap av företag och överförande av utländska investeringar i u-länderna i inhemska händer, besvarad med vad utskottet anförde,
5. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:734, i vad avsåg slopande av investeringsgarantisystemet.

Reservationer hade avgivits

31. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:730 begärde att regeringen uppdrog åt biståndspolitiska utredningen att pröva lämpliga vägar för Sverige att bidra till att utveckla för u-ländernas förhållanden avpassad teknik (s. k. lagomteknik) samt hur Sverige kunde stimulera delat ägarskap av företag (s. k. joint ventures) och medverka till att finna lämpliga former för att överföra utländska investeringar i inhemska händer,

32. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) samt herrar Her-
nelius (m), Turesson (m) och Ångström (fp) som ansett att utskottet
under 1 och 2 bort hemställa

1. att riksdagen med bifall till motionerna 1975:246 och 1975:730 i
berörda delar hos regeringen begärde förslag snarast om ett vidgat system
för investeringsgarantier,

2. att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg frågan
om utvecklingsbolag, och motionen 1975:730, i vad avsåg frågorna om
utvecklingsbolag och förinvesteringsstudier, gav regeringen till känna vad
reservanterna anfört.

Herr TALMANNEN yttrade:

Propositioner ställs först beträffande den i mom. 5 behandlade frågan
om slopande av investeringsgarantisystemet. Om utskottets hemställan i
denna fråga bifalles företas därefter utskottets hemställan i övrigt under
punkten 13 till avgörande momentvis.

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen
nr 734 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den
förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betän-
kandet nr 4 punkten 13 mom. 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr. 734 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

M o m . 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reserva-
tionen nr 32 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt m. fl., och förklarades
den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m . 3

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reserva-
tionen nr 31 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström,
och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Punkten 14

Handelsutbyte med u-länderna, u-ländernas exportinkomster m. m.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Ökat ekonomiskt oberoende" anförts beträffande insatser för att åstadkomma lättnader i handelsutbytet, m. m. (punkt B. 9), samt

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att Sverige vid den årliga översynen inom UNCTAD av systemen för tullpreferenser för u-länderna borde verka för en bättre utformning av dessa system i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 2), att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att ge u-länder garantier mot verkningarna av oförutsedda minskningar av dessa exportintäkter (punkt 3), att riksdagen begärde förslag av regeringen om ytterligare vidgning av det tullfria varuområdet inom ramen för det svenska systemet med tullpreferenser för u-länderna samt uttalade att en mer restriktiv praxis borde iaktas när det gällde att införa kvantitativa begränsningar gentemot u-länderna (punkt 4) samt att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om världshandeln och åtgärder för att främja u-ländernas export (punkt 5).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg lättnader i handelsutbytet med u-länderna, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg bättre utformning av tullpreferenssystemet, garantier mot minskade exportintäkter för u-länderna, bättre tillträde till den svenska marknaden för u-landsprodukter samt övriga frågor om världshandeln och om åtgärder för att främja u-ländernas export, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits

33. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:730, i vad avsåg frågan om världshandeln och u-ländernas export, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anförde.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 33 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 15

Livsmedelsbistånd

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle anhålla att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om ytterligare 28 milj. kr. ställdes till förfogande för inköp av sammanlagt 100 000 ton vete att kunna levereras till u-länderna (punkt 3) samt att riksdagen skulle anhålla att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om 25 milj. kr. ställdes till förfogande för utarbetandet och stödandet av särskilda födoämnesprogram för barnen och de undernärda i de minst utvecklade länderna i enlighet med vad i motionen anförts (punkt 4),

1975:328 av herr Gustafsson i Säfte m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om utredning beträffande möjligheterna att låta vissa typer av konserverade livsmedel, bl. a. frystorkade produkter, i ökad utsträckning ingå i det statliga svenska biståndet till u-länderna samt att riksdagen hos regeringen likaså skulle anhålla om utredning att för SIDA:s räkning uppföra lagercentraler för spannmål enligt vad i motionen anförts,

1975:729 av herr Fäldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Livsmedelsförsörjningen" anförts beträffande vägar att öka världens livsmedelstillgångar och svenska insatser i detta hänseende (punkt B. 5), att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande de framtida anslagen för internationellt livsmedelsbistånd och utformningen av svenska utfästelser om livsmedelsbistånd (punkt B. 13 b), att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande svensk lagerhållning av spannmål (punkt B. 13 c) samt att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande samordning av den särskilda jordbruksfondens och WFP:s verksamhet (punkt B. 13 d),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om avvägningen mellan långsiktiga insatser för att klara u-ländernas livsmedelsförsörjning och mer kortsiktiga insatser i form av livsmedelsbistånd och katastroflagring (punkt 27), att riksdagen bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete årligen till förfogande för världslivsmedelsprogrammet (WFP) under treårsperioden 1975/76-1977/78 (punkt 29) samt att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om svenska livsmedelsinsatser utöver de fle-råriga utfästelserna i mån av tillgång och behov (punkt 30),

1975:739 av herr Åberg m. fl. (fp,c,m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle besluta ge SIDA i uppdrag att närmare undersöka möjligheterna till användning av raffinerat fiskmjöl för u-hjälpsändamål (punkt 2),

1975:1158 av herr Larsson i Staffanstorp m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen beslutade att anhålla hos regeringen om åtgärder i syfte att inom ramen för SIDA:s biståndsverksamhet medverka till försök att höja mjölk-

produktionen i de fattiga länderna genom att ställa spermadoser från svenska låglandssemintjurar till dessa länders förfogande i enlighet med vad i motionen anförts, samt

1975:1162 av herrar Nilsson i Trobro (m) och Nordgren (m), i vad avsåg hemställa att riksdagen hos regeringen skulle anhålla att SIDA gavs i uppdrag 1. att uppta förhandlingar om inköp till u-hjälp av djupfrysta torskfiléer som nu finns lagrade inom landet, 2. att undersöka möjligheterna att uppföra fryskedjor i u-länderna för svensk överskottsfisk, 4. att undersöka förutsättningarna för att använda raffinerat fiskmjöl för u-hjälpsändamål samt 5. att även i övrigt vidta åtgärder i form av forskning och praktiska försök för att inom ramen för den statliga biståndsverksamheten väsentligt öka livsmedelshjälpen till u-länderna i form av fiskprodukter.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg beräkning av medel för ytterligare spannmålsinköp,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg beräkning av medel för särskilda födoämnesprogram i u-länderna,

3. att riksdagen ansåg motionen 1975:328 besvarad med vad utskottet anförde,

4. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg vägar att öka världens livsmedelstillgångar m. m., besvarad med vad utskottet anförde,

5. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg anslagen för internationellt livsmedelsbistånd och utformningen av svenska utfästelser om livsmedelsbistånd, besvarad med vad utskottet anförde,

6. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg svensk lagerhållning av spannmål, besvarad med vad utskottet anförde,

7. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg samordning av den särskilda jordbruksfondens och WFP:s verksamhet, besvarad med vad utskottet anförde,

8. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg avvägningen mellan långsiktiga insatser för att klara u-ländernas livsmedelsförsörjning och mer kortsiktiga insatser i form av livsmedelsbistånd och katastroflagring, besvarad med vad utskottet anförde,

9. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg bemyndigande att ställa minst 50 000 ton svenskt vete till Världslivsmedelsprogramets förfogande under en treårsperiod,

10. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg insatser utöver de fleråriga utfästelserna av svenska livsmedelsinsatser, besvarad med vad utskottet anförde,

11. att riksdagen ansåg motionen 1975:739, i vad avsåg användning av raffinerat fiskmjöl för u-hjälpsändamål, besvarad med vad utskottet anförde,

12. att riksdagen ansåg motionen 1975:1158 besvarad med vad utskottet anförde,

13. att riksdagen ansåg motionen 1975:1162 besvarad med vad utskottet anförde.

Reservationer hade avgivits

34. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 8, 9 och 10 bort hemställa

8. att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, gav regeringen till känna vad reservanternas anförts om avvägningen mellan långsiktiga insatser för att klara u-ländernas livsmedelsförsörjning och mer kortsiktiga insatser i form av livsmedelsbistånd och katastroflagring,

9. att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete årligen till förfogande för Världslivsmedelsprogrammet (WFP) under treårsperioden 1975/76–1977/78,

10. att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, gav regeringen till känna vad reservanternas anförts om att ytterligare veteleveranser utöver de fasta åtagandena skulle kunna aktualiseras om det svenska veteöverskottet gjorde det möjligt och det aktuella försörjningsläget i u-länderna gjorde det angeläget,

35. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg beräkning av särskilda födoämnesprogram i u-länderna, gav regeringen till känna vad reservanternas anförts.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 35 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Turesson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 15 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 35 av herrar Hernelius och Turesson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Turesson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 260
Nej – 44
Avstår – 4

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

M o m . 3-7

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 8-10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 34 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 15 mom. 8-10 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 34 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 274
Nej - 30
Avstår - 5

M o m . 11-13

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 16

Katastrofbistånd

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:246 av herr Bohman m. fl. (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle anhålla att inom ramen för beviljade anslag ett belopp om 210 milj. kr. avsattes för direkta svenska katastrofinsatser (punkt 11),

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande katastrofbiståndsanslagets storlek och framtida användning (punkt B. 13 f).

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om extra katastrofinsatser i Sri Lanka och Pakistan (punkt 23), att riksdagen begärde att regeringen tog initiativ till att finansiellt och personellt stärka samordningen av katastrofbiståndet genom FN:s samordningsorgan för katastrofbistånd, UNDRO, samt Internationella röda korset (punkt 26) samt att riksdagen bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete till förfogande årligen under tre år för katastrofändamål (punkt 28),

1975:738 av herr Werner i Malmö m. fl. (m, fp, c), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om utredning av möjligheterna att inrätta en svensk flyghjälpkår som en del av vårt lands u-lands-insatser.

1975:739 av herr Åberg m. fl. (fp, c, m), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle besluta ge SIDA i uppdrag att upprätta ett katastroflager av fiskkonserver (punkt 1), samt

1975:1162 av herrar Nilsson i Trobro (m) och Nordgren (m), i vad avsåg hemställan att riksdagen hos regeringen skulle anhålla att SIDA gavs i uppdrag att utreda möjligheterna att upprätta ett katastroflager av fiskkonserver (punkt 3).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:246, i vad avsåg beräkning av medel för direkta katastrofinsatser,

2. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg katastrofbiståndsanslagets storlek och framtida användning, besvarad med vad utskottet anfört,

3. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg katastrofinsatser i Sri Lanka och Pakistan, besvarad med vad utskottet anfört,

4. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg samordning av katastrofbiståndet, besvarad med vad utskottet anfört,

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg tillhandahållande av 50 000 ton svenskt vete årligen under tre år,

6. att riksdagen ansåg motionen 1975:738 besvarad med vad utskottet anfört,

7. att riksdagen ansåg motionen 1975:739, i vad avsåg katastroflager av fiskkonserver, besvarad med vad utskottet anfört,

8. att riksdagen ansåg motionen 1975:1162, i vad avsåg katastroflager av fiskkonserver, besvarad med vad utskottet anförts.

Reservationer hade avgivits

36. av herrar Hernelius (m) och Turesson (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1975:246, i vad avsåg beräkning av medel för direkta katastrofinsatser, gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

37. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, bemyndigade regeringen att ställa minst 50 000 ton svenskt vete till förfogande årligen under tre år för katastrofändamål.

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reserva-

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

tionen nr 36 av herrar Hernelius och Turesson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m . 2-4

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 37 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 16 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 37 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru tredje vice talmannen Nettelbrandt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 275
Nej - 30
Avstår - 3

M o m . 6-8

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 17

Varubistånd m. m.

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande omfattningen av varubiståndet (punkt B. 13 c),

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om bindningarna av bistånd till köp i det biståndsgivande landet (punkt 25),

1975:734 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen hos regeringen begärde att den svenska biståndspolitiken utformades med beaktande av följande: att biståndets utformning ändrades och fick karaktären av gåvor som inte kringjärdades av villkor (punkt 2),

1975:1146 av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl. (c, fp, m), vari hemställts att riksdagen fattade ett principbeslut om att hälsoskadliga varor

såsom tobak och alkohol ej fick ingå som en del av den svenska biståndsverksamheten till u-länderna, samt

1975:1157 av herr Komstedt (m), vari hemställdes att riksdagen uttalade sig till förmån för att en ökad andel av den svenska u-hjälpen borde utgå i form av varor och tjänster från svenska företag.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg omfattningen av varubiståndet, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, i vad avsåg bindningar av bistånd till köp i det biståndsgivande landet, besvarad med vad utskottet anförde,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:734, i vad avsåg biståndets utförning,

4. att riksdagen ansåg motionen 1975:1146 besvarad med vad utskottet anförde,

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:1157.

M o m . 1 o c h 2

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 734 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 17 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 734 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	-	288
Nej	-	16
Avstår	-	3

M o m . 4

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1157 av herr Komstedt, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 18

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 19

Kvinnans situation i u-länderna

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade ge regeringen till känna vad i motionen under rubriken "Internationella kvinnoåret" anförts beträffande särskild hänsyn till kvinnornas situation vid utformningen av konkreta biståndsprojekt (punkt B.12 b), samt

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen uttalade att Sverige borde vidga sitt stöd till insatser för att stärka kvinnans ställning i u-länderna, bl. a. genom särskilda program för utbildning i samarbete med FN och dess fackorgan (punkt 31).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, såvitt angick hänsyn till kvinnornas situation vid utformningen av biståndsprojekt, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen ansåg motionen 1975:730, såvitt angick insatser för att stärka kvinnans ställning i u-länderna, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits

38. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, gav regeringen till känna vad reservanterna anförde om vidgat svenskt stöd till insatser för att stärka kvinnans ställning i u-länderna.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 38 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 20 och 21

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställde.

Punkten 22

SIDA:s organisation och funktioner

I denna punkt hade behandlats motionerna

1975:729 av herr Fälldin m. fl. (c), i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade vad i motionen under rubriken "Anslagsutveckling - anslagsfördelning" anförts beträffande SIDA:s beredningsansvar (punkt B.13 g),

samt

1975:730 av herr Helén m. fl. (fp), i vad avsåg hemställan att riksdagen utöver regeringens förslag beslutade tilldela SIDA 10 ersättningstjänster och 7 kapacitetshöjande tjänster i enlighet med vad som anförts i motionen (punkt 40).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen ansåg motionen 1975:729, i vad avsåg SIDA:s beredningsansvar, besvarad med vad utskottet anförde,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1975:730, i vad avsåg förslag om tjänster till SIDA.

Reservation hade avgivits

39. av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Ångström (fp) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motionen 1975:730, beslutade tilldela SIDA 31 nya tjänster, varav 17 ersättningstjänster och 14 kapacitetshöjande tjänster.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 39 av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt och herr Ångström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 23–25

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 26

Bidrag till internationella biståndsprogram

Regeringen hade (punkten C 1) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för multilateralt utvecklingssamarbete,

2. medge att regeringen lämnade utfästelser om bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (UNICEF), FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och FN:s befolkningsfond (UNFPA) samt utfästelse om svenskt livsmedelsbistånd i form av vete till Internationella livsmedelsprogrammet (W.F.P) för budgetåren 1976/77 och 1977/78, i enlighet med vad som förordats i propositionen,

3. medge att regeringen, om så bedömdes lämpligt i enlighet med vad i propositionen angivits, utbetalade det andra svenska bidraget till Internationella utvecklingsfonden (IDA) under den fjärde påfyllnaden vid förutsedd tidpunkt, även om överenskommelsen härom då inte skulle ha trätt i kraft,

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

4. medge att regeringen lämnade utfästelser om svenskt bidrag till Världshälsovårdsorganisationens (WHO) forskningsprogram om mänsklig fortplantning för budgetåren 1976/77 och 1977/78, i enlighet med vad som förordats i propositionen,

5. till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 050 000 000 kr.

I punkten 9 hade behandlats motionen 1975:731 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen avvisade begäran under punkt C 1 i budgetpropositionens bilaga 5 om 284,6 milj. kr. till IDA och de regionala utvecklingsbankerna (punkt 1).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen godkände de av föredragande statsrådet och utskottet angivna riktlinjerna för multilateralt utvecklingssamarbete,

2. att riksdagen medgav att regeringen lämnade utfästelser om bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (UNICEF), FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och FN:s befolkningsfond (UNFPA) samt utfästelse om svenskt livsmedelsbistånd i form av vete till Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) för budgetåren 1976/77 och 1977/78 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

3. att riksdagen medgav att regeringen lämnade utfästelser om svenskt bidrag till Världshälsovårdsorganisationens (WHO) forskningsprogram om mänsklig fortplantning för budgetåren 1976/77 och 1977/78 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

4. att riksdagen med bifall till propositionen 1975:1 och med avslag på motionen 1975:731, såvitt nu var i fråga, till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 1 050 000 000 kr.

M o m . 1 - 3

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 731 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 26 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 731 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 17
Avstår - 2

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Punkten 27

Bilateralt utvecklingssamarbete

Regeringen hade (punkten C 2) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete,

2. till bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 736 331 000 kr.

Tidigare hade utskottet behandlat

dels under punkten 6 motionen 1975:248 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle anslå 25 milj. kr. till MPLA för budgetåret 1975/76 (punkt 1),

dels under punkten 6 motionen 1975:250 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen under III huvudtiteln C 2 (prop. 1975:1, bilaga 5) anvisade 50 milj. kr. till Cambodjas nationella enhetsregering (GRUNK),

dels under punkten 6 motionen 1975:732 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen under III huvudtiteln C 2 (prop. 1975:1, bilaga 5) anvisade 50 milj. kr. till koalitionsregeringen i Laos med inriktning på de grupper och områden som drabbats hårdast av kriget,

dels under punkten 6 motionen 1975:732 av herr Hermansson m. f. (vpk), vari föreslagits att under tredje huvudtiteln punkten C 2 anvisades 20 milj. kr. till Demokratiska folkrepubliken Yemen (punkt 1),

dels under punkten 6 motionen 1975:733 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen under tredje huvudtiteln punkten C 2 anvisade 300 milj. kr. till Demokratiska republiken Vietnam och 150 milj. kr. till Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering,

dels under punkten 7 motionen 1975:1152 av herr Hermansson m. fl. (vpk), i vad avsåg förslag att riksdagen beslutade anslå 10 milj. kr. för budgetåret 1975/76 till ANC i Sydafrika att disponeras fritt av rörelsen (punkt 3),

dels under punkten 7 motionen 1975:1152 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen under C 2, Bilaga 5 i budgetpropositionen, beslutade anvisa ett belopp av 5 milj. kr. till eritreanska befrielserörelsen, ELF,

dels under punkten 11 motionen 1975:1167 av herrar Takman (vpk) och Hermansson (vpk), vari hemställts att riksdagen anvisade 5 milj. kr. för upprättandet av en svensk forskningsfond för Vietnam m. m.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Utskottet hemställde

1. att riksdagen godkände de av föredragande statsrådet och utskottet angivna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete.

2. att riksdagen med bifall till propositionen 1975:1 och med avslag på motionerna 1975:248, 1975:250, 1975:251, 1975:732, såvitt nu var i fråga, 1975:733, 1975:1152, såvitt nu var i fråga, 1975:1153 samt 1975:1167 till Bilateralt utvecklingssamarbete för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 1 736 331 000 kr.

Herr TALMANNEN yttrade:

Utskottets hemställan under denna punkt företas till avgörande på sådant sätt att propositioner ställs särskilt i fråga om vart och ett av de motionsyrkanden till vilka bifall yrkats. Därefter företas punkten 27 i övrigt till avgörande i ett sammanhang.

Anslag till MPLA i Angola

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 248 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till Cambodjas nationella enhetsregering

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 250 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 250 av herr Hermansson m. fl. ang. anslag till Cambodjas nationella enhetsregering röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 283
Nej - 17
Avstår - 2

Anslag till koalitionsregeringen i Laos

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 251 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 251 av herr Hermansson m. fl. ang. anslag till koalitionsregeringen i Laos röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 16
Avstår - 2

Anslag till Demokratiska folkrepubliken Yemen

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 732 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 732 av herr Hermansson m. fl. ang. anslag till Demokratiska folkrepubliken Yemen röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Anslag till Demokratiska republiken Vietnam och Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 733 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till ANC i Sydafrika

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1152 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 1152 av herr Hermansson m. fl. såvitt avser anslag till ANC i Sydafrika röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen i motsvarande del.

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 283
Nej - 19
Avstår - 2

Anslag till eritreanska befrielseörelsen ELF

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1153 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 1153 av herr Hermansson m. fl. ang. anslag till eritreanska befrielseörelsen ELF röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 18
Avstår - 2

Anslag för upprättande av en svensk forskningsfond för Vietnam m. m.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1167 av herrar Takman och Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 4 punkten 27 i fråga om motionen nr 1167 av herrar Takman och Hermansson ang. anslag för upprättande av en svensk forskningsfond för Vietnam m. m. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 16
Avstår - 2

Punkten 27 i övrigt

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 28-30

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Utrikesutskottets betänkande nr 5

I detta betänkande behandlades motionen 1975:2042 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen skulle anvisa för understöd till Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering (PRR) 100 milj. kr. och för understöd till Cambodjas nationella enhetsregering (GRUNK) 50 milj. kr. att uppföras på tilläggsstat budgetåret 1974/75.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1975:2042.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av herrar Hernelius (m) och Wijkman (m).

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2042 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 2042.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 17
Avstår - 3

§ 2 Föredrogs

Näringsutskottets betänkande

Nr 16 med anledning av propositionen 1975:53 om produktionen av jäst jämte motion

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete*

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 3 Extra bidrag till kommuner och landstingskommuner

Föredrogs finansutskottets betänkande nr 15 med anledning av propositionen 1975:51 om extra bidrag till kommuner och landstingskommuner.

Herr AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det är med stor glädje jag noterar det stora intresse som föreligger för mitt inlägg i anledning av finansutskottets betänkande nr 15.

Den 4 februari träffades en överenskommelse mellan regeringen och kommunförbunden om en begränsning av höjningarna av den kommunala inkomstbeskattningen för åren 1976 och 1977 till 1 kr. En statlig motprestation utgör det kontanta bidrag till kommuner och landsting, för vilket propositionen 51 begär anslag för budgetåret 1975/76. Som en grundläggande och självklar förutsättning för överenskommelsen angavs från vår sida att statsmakterna icke under perioden skulle öka den kommunala sektorns kostnader genom höjda arbetsgivaravgifter eller på annat sätt.

En månad senare och före finansutskottets behandling av propositionen träffades den partipolitiska överenskommelse som vi brukar kalla Haga II och som starkt påverkar kommunernas ekonomi. Utskottet kan eventuellt sägas indirekt antyda denna händelses existens med formuleringen att det "noterar att parterna är ense om att en ny diskussion mellan dem skall äga rum under våren 1976".

Jag finner denna antydning helt otillräcklig, eftersom Hagauppörelsen i grunden ändrat förutsättningarna för skattestoppöverenskommelsen. Utskottet borde ha konstaterat detta och dragit de därav nödvändiga slutsatserna. Det är anledningen till herr Söderströms och mitt särskilda yttrande.

Låt oss därför, herr talman, något se på effekterna av Hagaöverenskommelserna för kommunernas ekonomi. De nu aktuella arbetsgivaravgiftshöjningarna kommer att tillföra statskassan ungefär samma belopp som enligt skatteutredningens ursprungliga förslag. Rimligen blir belastningen på kommunerna av ungefär samma storlek som enligt Kommunförbundets beräkningar, dvs. något över 1 miljard kr. Detta motsvarar en kommunalskatteökning av storleksordningen 60 öre. Problemen blir sannolikt allvarligast för landstingen, dvs. för sjukvården, eftersom deras verksamhet är särskilt personalintensiv. För Stockholms läns landsting,

t. ex. kostar Hagauppgörelsens arbetsgivaravgiftshöjningar något mer än 25 öre för år 1976, och löneskatternas andel av landstingets utdebitering är därmed uppe i över 2 kr.

Det har hävdats att kommunerna i motsvarande grad skulle vinna på den långsammare nominella löneökning för de kommunalanställda som skulle bli följden av Hagaöverenskommelsen. Detta är i och för sig tveksamt. Avtalsrörelsen är ännu inte slutförd. Graden av hänsynstagande till uppgörelsens inkomstskattesänkning är givetvis beroende av utgångsbuden. För dagen förefaller det rimligt att påstå att personalkostnadsökningen på den kommunala sidan blir några procent högre än de siffror som man räknade med i förhandlingarna om skattestoppsöverenskommelsen och, för att återigen ta landstingsskatterna som exempel, varje procent betyder ungefär 10 skatteören.

Skulle det emellertid vara så att den nominella löneökningen begränsades i samma utsträckning som arbetsgivaravgifterna fördyrar kostnaden för arbetskraften, så förlorar kommunerna på minskat skatteunderlag hos sina skattebetalare långt mer än de vinner på lägre ökningstakt i personalkostnaderna. Det här är egentligen ganska självklart. Det skulle i själva verket gå jämnt ut endast i kommuner där mer än 25 % av den arbetande befolkningen är kommunalanställd. Och då återstår ändå att betala de nya arbetsgivaravgifterna.

Uppgörelsen efter modellen Haga I och Haga II har alltså ur kommunernas synpunkt tre effekter: den ökar kommunernas lönekostnader genom ökade löneskatter, den minskar – om den fungerar fullt ut i praktiken – kommunernas lönekostnadsökningar med kanske ungefär samma belopp och den minskar kommunernas skatteunderlag långt mer än så.

En fjärde effekt har ibland nämnts: Hagaöverenskommelserna skulle leda till en lugnare prisutveckling, vilket också skulle komma kommunerna till godo. Det är därför av intresse att något titta på dessa överenskommelsers effekter på priserna, och då framför allt effekterna av Haga II. Förra årets Hagauppgörelse skulle enligt ett uttryck som fälldes vid dess tillkomst "vara ett spjärntag mot inflationen". Prisstegringarna blev 12 % eller 14 %, beroende på hur man räknar.

Årets uppgörelse kommer inte heller att ha någon bromsande effekt på inflationen. Den lugnare utveckling som en långsammare nominell löneökning skulle kunna medföra motverkas nämligen fullt ut av de olika skatternas och avgifternas direkta prisstegringseffekter. Punktskatter och energiskatter slår direkt på priserna. Den höjda löneskatten skulle kunna tänkas leda till lägre investering eller sänkt sysselsättning men kommer naturligtvis i allt väsentligt att slå igenom på priserna. De ökningarna av priserna som punktskatter och arbetsgivaravgifter som ingår i Hagaöverenskommelsen kan antas ge anledning till motsvarar ungefär 4 % av den totala konsumtionen. Det är alltså ungefär den procentsats som vi lägger i botten på inflationen nästa år.

Egentligen är också detta ganska självklart. Det går inte att lyfta sig själv i håret. Haga I liksom Haga II leder till ökade totala statsinkomster,

Onsdagen den
23 april 1975

*Extra bidrag till
kommuner och
landstingskommuner*

och någonstans måste pengarna tas. Det finns, som herr Sträng sade häromdagen, bara en källa att hämta ur, nämligen de svenska skattebetalarna. Hagauppgårelsen är från kommunernas synpunkt en mekanism för att föra skattepengar förbi kommunerna och till statskassan.

Alla är vi överens om det utomordentligt angelägna i att kommunalskatterna kan ligga kvar oförändrade 1976 och 1977. Det är också enligt min mening fullständigt klart att förutsättningarna för skattestoppsöverenskommelsen förändrats i grunden redan för år 1976. Det är vidare alldeles klart att en ny diskussion under våren 1976 inte är tillräcklig. Nya förhandlingar måste komma till stånd nu, sedan överenskommelsen ändrat förutsättningarna och när avtalsförhandlingarnas resultat är kända, för att vi skall kunna undvika en våg av kommunalskattehöjningar redan i höst.

Herr ÅSLING (c):

Herr talman! Tillåt mig att kort kommentera herr af Ugglas inlägg.

Jag skulle först av allt vilja påminna kammaren om att moderata samlingspartiet var det första oppositionsparti som tillsammans med socialdemokratin biträdde finansministerns uppgörelse med kommunförbunden som är daterad den 4 februari. Det var centerpartiets representanter i kommunförbunden som framför allt hävdade uppfattningen att en otillräcklig kompensation givits kommunerna från statens sida. Bl. a. framfördes då kravet på ökade resurser till barndaghem och till annan barnomsorg.

Regeringens, dvs. finansministerns, attityd i denna fråga var emellertid benhård. Centerpartiets representanter i kommunförbundens styrelser markerade förhandlingsatmosfären genom deklarationen att de ej ville motsätta sig en uppgörelse. En absolut förutsättning för att uppgörelsen över huvud taget skulle vara möjlig var, som vi från centern ser det, givetvis överenskommelsens punkt 7 om en förnyad prövning av den kommunala ekonomins utveckling våren 1976.

Beträffande den totalekonomiska avvägningen av uppgörelsen torde det vara för tidigt att på det sätt som herr af Ugglas här har gjort dra några bestämda slutsatser. Det torde få ankomma på framtiden att göra den totalekonomiska utvärderingen av denna uppgörelse, vars tillkomst det förvisso kan riktas en hel del anmärkningar emot.

Herr LÖFGREN (fp):

Herr talman! Jag vill gärna säga att jag inte hade för avsikt att begära ordet i kväll. Men jag måste uttala min förvåning när herr af Ugglas i ett långt anförande kommer med påståenden som han inte på något sätt kan leda i bevis. Låt mig bara säga att vi som tagit ansvaret för att verkligen åstadkomma en möjlighet till en tvåårig avtalsuppörelse har känt tillfredsställelse över att vi på detta sätt bidragit till att vårt land kunnat undgå ett mycket besvärligare läge. Moderata samlingspartiet, som behagade hoppa av sedan det hade varit med under en lång

tid av de förhandlingar som föregick överenskommelsen, kan sannerligen inte tillgodoräkna sig någon del av det politiska ansvarskännandet för att vårt lands ekonomi skulle nå den grad av stabilitet som en tvåårig avtalsuppgörelse kommer att innebära. Det går mycket väl an att, på det sätt som herr af Ugglas gjort här och försökt göra i tidningsartiklar etc., påstå att det kostar så och så mycket – när han faktiskt helt bortser från den effekt som skulle ha uppstått om uppgörelse inte hade kunnat träffas.

Det finns inget underlag för de påståenden som herr af Ugglas gjort i riksdagen i dag. Jag konstaterar i all korthet: Vi skäms inte för att vi har tagit ansvaret i en tid då moderata samlingspartiet hoppat av.

Herr AF UGGLAS (m):

Herr talman! Moderaterna biträdde skattestoppsöverenskommelsen – det har herr Åsling alldeles rätt i – men endast under den uttryckliga förutsättningen att staten inte under den period som överenskommelsen omfattade skulle pålägga kommunerna ytterligare avgifter, t. ex. arbetsgivaravgifter. Den förnyade prövningen 1976 innebär en möjlighet för kommunerna att få tillrättaläggande av de förändringar i förutsättningarna som Hagaöverenskommelsen skapat, men överläggningar i början av 1976 kan endast avse kommunernas ekonomi 1977.

Sedan vill jag bara, som svar till herr Löfgren, säga att jag inte skall ta upp tid med att försöka leda i bevis vad jag sade i mitt förra inlägg beträffande överenskommelsens effekt på kommunernas ekonomi. Det är inte så mycket en fråga om argumentation som om matematik, strängt taget, och klockan är mycket.

Jag vill bara få säga: Att överenskommelsen har de effekter för kommunerna som jag framhöll, även om avtalsuppgörelsen skulle bli sådan att ett hänsynstagande i enlighet med överenskommelsens tillskyndare skulle bli av, är ett alldeles otvivelaktigt faktum. Kommunernas förluster i så fall på grund av minskat skatteunderlag överstiger högst väsentligt vad minskningen av personalkostnader för de kommunalanställda kan uppgå till. Det krävs, som jag sade i mitt tidigare inlägg, att en bra bit över 25 % av i kommunen bosatta är anställda i kommunens tjänst för att det skall kunna bli, matematiskt sett, annorlunda.

Herr ÅSLING (c):

Herr talman! Jag nödgas dess värre, herr af Ugglas, konstatera att det förbehåll till uppgörelsen från moderata samlingspartiets sida som herr af Ugglas talar om inte syns i det dokument som upprättades mellan kommunförbunden och finansministern. Den enda form av förbehåll som där finns är relaterad till en meningsyttring från herrar Hörnlund och Boo, centerpartiet.

Onsdagen den
23 april 1975

*Extra bidrag till
kommuner och
landstingskommuner*

Herr LÖFGREN (fp):

Herr talman! Visserligen är jag inte nu kommunalt verksam, herr af Ugglas, men jag har många års kommunal erfarenhet och vet att man i budgeten många gånger sätter upp ett helt obekant belopp när det gäller lönekostnader därför att man inte vet vad de kommer att bli. Det är mycket intressant att höra att herr af Ugglas tydligen mycket hellre hade velat ha betydligt högre lönekostnader – därför att kommunerna därmed skulle få in ökade skatter från i kommunerna bosatta. Det är ganska intressant att erfara att moderata samlingspartiet då struntar helt och hållet i effekten av den inflation som skulle ha blivit följderna om man hade fått ut nominellt väsentligt högre löner. Under sådana förhållanden tror jag att både kommunerna och landet i dess helhet hade fått ett betydligt sämre utfall än vad som blivit fallet genom Haga II-överenskommelsen.

Herr AF UGGLAS (m):

Herr talman! Som jag sade i min förra replik har jag ingen önskan att förlänga debatten. Jag skulle kanske inte heller behöva göra det, om det inte var så att herr Löfgren fortfarande inte riktigt vill förstå det matematiska samband som jag talar om. Jag skall därför illustrera det med ett sifferexempel.

Om en kommun har 10 000 skattebetalare med en genomsnittlig inkomst på 40 000 kr., har kommunen ett skatteunderlag på ungefär 400 milj. kr. Om dessa skattebetalare får en löneökning på 15 % i stället för 18 % på grund av att man med 3 % tagit hänsyn till en politisk överenskommelse involverande en skattesänkning, skulle det innebära att den totala lönesumman för kommunens samtliga innevånare skulle öka med 60 milj. kr. i stället för med 72 milj. kr. Vid en kommunalskatt på 25 kr. är kommunens inkomstbortfall på grund av denna effekt ungefär 3 milj. kr.

Ungefär 2 500 personer med en genomsnittlig lön av 40 000 kr. och med samma löneutveckling måste vara verksamma i kommunens tjänst för att skillnaden skall uppgå till samma belopp, sett från kommunens synpunkt. Kommunen skall alltså i lönekostnader spara 3 milj. kr. Det är enkel matematik.

Jag vet inte om herr Åsling vill förneka att den partipolitiska överenskommelse som vi kallar Haga II har den effekt på kommunernas ekonomi som jag har pekat på. Jag har inte uppfattat hans inlägg så. Jag har, herr talman, då inte heller någon anledning att kommentera hans påpekande om huruvida förutsättningarna var inskrivna i överenskommelsen eller inte.

Herr LÖFGREN (fp):

Herr talman! Låt mig bara kort konstatera att det tydligen går mycket bra för herr af Ugglas att göra ett räkneexempel på detta sätt med vissa

siffror, som han kan anse vara säkert grundade. Han bortser dock helt från effekten av en sådan uppgörelse som Haga II innebär. Han blandar ihop nettoeffekter med bruttoeffekter till följd av löneökningar och kostnader som man får bära i annat sammanhang. Detta är inte tidpunkten att i detalj dissckera denna fråga, och dessa förhållanden är så kända inte bara för löntagarorganisationerna utan också för arbetsgivarorganisationerna att vi inte behöver ta upp en diskussion vid denna sena timme om den saken.

Och glöm inte: det har blivit möjligt att få en tvåårsuppgörelse. Vad detta kan betyda i form av arbetsfred och lugna förhållanden under två år skall också tillmätas en väsentlig betydelse för landets effektivitet på det ekonomiska området.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

Nr 16 angående verkställd granskning av riksbankens förvaltning år 1974 jämte förslag om disposition av riksbankens vinst

Punkten 1

Lades till handlingarna.

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 5 Föredrogs och lades till handlingarna

Finansutskottets betänkande

Nr 18 med anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1974

§ 6 Föredrogs

Skatteutskottets betänkande

Nr 17 med anledning av propositionen 1975:54 om prisutjämning på vissa varor som innehåller socker, m. m. jämte motion

Justitieutskottets betänkanden

Nr 13 med anledning av propositionen 1975:35 om ändringar i lagstiftningen om utlämning för brott, m. m.

Nr 14 med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller anslag till bostadsdomstolen m. m.

Socialutskottets betänkande

Nr 9 med anledning av propositionen 1975:34 om kontroll av fabrikssteriliserade engångsartiklar för hälso- och sjukvården

Nr 64

Onsdagen den
23 april 1975

*Extra bidrag till
kommuner och
landstingskommuner*

Trafikutskottets betänkande

Nr 11 med anledning av propositionen 1975:60 om fortsatt garanti till Aktiebolaget Acrotransport

Näringsutskottets betänkande

Nr 17 med anledning av propositionen 1975:1 i vad avser kostnader för vissa nämnder m. m. och proposition 1975:41 om inrättande av handelsprocedurrådet m. m. jämte motion

Civilutskottets betänkande

Nr 20 med anledning av propositionen 1975:85 angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 såvitt gäller kommundepartementets verksamhetsområde

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av det på föredragningslistan återstående ärendet till morgondagens sammanträde.

§ 7 Herr talmannen meddelade att på fördragningslistan för morgondagens sammanträde skulle socialutskottets betänkande nr 11, inrikesutskottets betänkande nr 7 och trafikutskottets betänkande nr 4 i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt försvarsutskottets betänkande nr 13 sättas sist.

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 23.57.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert